

ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ

ІНСТИТУТ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА

КАФЕДРА ЕКОНОМІКІ, ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА ПРАВА

В.М.Сотниченко

ПРАВознавство

Навчально-методичний комплекс

К И Ї В, 2015

УДК 34
ББК 67
Р69

Рекомендовано до друку вченою радою Інституту
(протокол № __ від „ ” _____ 2014 р.)

Сотниченко В.М. Основи правових знань: Навчально-методичний комплекс. – К.: Державний університет телекомунікацій, 2015. – 80 с.

Рецензенти:

Гупан Н.М., доктор педагогічних наук, професор
Стеблинська О.С., кандидат юридичних наук

Відомості про автора:

Сотниченко В.М. – завідувач кафедри економіки, підприємництва та права Інституту менеджменту та підприємництва Державного університету телекомунікацій, кандидат педагогічних наук, доцент.

© В.М.Сотниченко, 2015

© Державний університет телекомунікацій, 2015

ЗМІСТ

ВСТУП	5-6
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН.....	6-7
ПРОГРАМА КУРСУ.....	7-10
ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	11-57
СИТУАТИВНІ ЗАВДАННЯ.....	57-67
ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ.....	67-77
ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ.....	77-78
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	79-80

ВСТУП

Правознавство як навчальна дисципліна – це систематизований комплекс узагальнених знань про державу і право, окремі галузі права та їхній взаємозв'язок і розвиток. Правова інформація, яка є основою вказаного комплексу – це результат напрацювання різноманітних наукових шкіл, на підставі якої формується загальний погляд студентів (слухачів) про основи держави і права.

Саме вивчення правознавства дає загальні уявлення студентам (слухачам) про основи державно-правового життя в Україні та за її межами.

Основною метою навчального курсу, який базується на узагальненому розгляді широкого кола питань з основ правового життя в Україні, є формування цілісного, системного розуміння державно-правових явищ, генези та закономірностей їх функціонування і розвитку, оволодіння поняттєво-категоріальним апаратом сучасної юриспруденції і правової практики.

Його вивчення повинно сприяти формуванню у студентів (слухачів) правосвідомості, правової культури, розвитку творчого теоретичного правового мислення, використання яких необхідне при вирішенні практичних завдань в їх майбутній роботі в сфері телекомунікацій.

Завдання:

- **сприяння** оволодінню студентами (слухачами) теоретичними знаннями щодо таких явищ, як держава і право;
- **ознайомлення** студентів (слухачів) з особливостями предмету та методу правового регулювання окремих галузей права;
- **формування** у майбутніх працівників цілісного, системного розуміння призначення різних галузей права та навичок застосування знань в практичній діяльності;
- **прищеплення** знань, умінь та навичок використовувати юридичну термінологію у професійній діяльності;
- **виклад фактичного матеріалу** в обсязі, передбачуваному навчальною дисципліною.

В результаті вивчення даного курсу студент (слухач) **буде знати:**

- особливості розвитку державних і правових інститутів в Україні;
- понятійно-категоріальний апарат правової сфери;
- джерела навчального курсу, насамперед, Конституцію України, закони та підзаконні нормативно-правові акти, які стосуються програми курсу «Правознавство».

Він **буде вміти:**

- формувати знання з питань державно-правового життя в сучасній Україні, високу правову культуру, професійну етику, глибоку повагу до права і соціальних цінностей, гарантії забезпеченні прав, свобод і законних інтересів людини і громадянина;
- давати наукове тлумачення основним поняттям та категоріям різних галузей права;
- тлумачити основні правові поняття, аналізувати соціально-значущі проблеми і процес їх правового вирішення, кваліфіковано використовувати методи права в різних видах професійної діяльності;
- в усному та письмовому вигляді правильно (логічно) висловлювати або оформлювати правові явища та процеси.

Викладення курсу починається з усвідомлення цінності, поняття та природи держави і права як соціального явища. У студентів (слухачів)в формується комплексне уявлення про державно-правові явища.

У наступних темах послідовно розкривається предмет та метод правового регулювання різних галузей права: конституційного права, адміністративного права і процесу, цивільного права і процесу, кримінального права і процесу, а також їх особливості. Останньою темою вивчається міжнародно-правове регулювання відносин в Україні.

Саме така будова навчальної дисципліни дозволяє сформувати у студентів (слухачів) чітке і послідовне уявлення про загальні для юриспруденції поняття, принципи і концепції, а також надати навички з використання знань різних галузей права в процесі майбутньої професійної діяльності.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		с	пз	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. Держава та права; державно-правовий лад в Україні						
Тема 1. Поняття, ознаки та функції держави.	10	2	2	-	2	4
Тема 2. Поняття, ознаки та соціальна цінність права.	6	-	-	-	2	4
Тема 3. Конституційні засади державно-правового ладу в Україні.	10	2	2	-	4	2
Тема 4. Органи державної влади та місцевого самоврядування в Україні, їх повноваження.	10	2	2	-	4	2
Разом за змістовим модулем 1	36	6	6	-	12	12
Змістовий модуль 2. Загальна характеристика окремих галузей права						
Тема 5. Система кримінального законодавства в Україні.	8	2	2	-	2	2
Тема 6. Кримінально-процесуальне законодавство України	8	-	-	-	4	4
Тема 7. Адміністративне законодавство	8	2	2	-	2	2
Тема 8. Цивільно-правове регулювання суспільних відносин.	12	2	2	-	4	4
Тема 9. Загальна характеристика трудового законодавства України	12	2	2	-	4	4

Тема 10. Система сімейного законодавства в Україні.	8	2	2	-	2	2
Тема 11. Загальна характеристика окремих галузей права України.	4	-	-	-	2	2
Тема 12. Міжнародно-правове регулювання відносин в Україні	12	2	2	-	4	4
Разом за змістовим модулем 2	72	12	12	-	24	24
Усього годин	108	18	18	-	36	36

ПРОГРАМА КУРСУ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

Держава та права; державно-правовий лад в Україні

Тема 1. Поняття, ознаки та функції держави

Розуміння держави в історії державно-правової думки. Поняття держави, її соціальна цінність. Походження держави. Загальне і особливе в походженні держави. Ознаки, що відрізняють державу від самоуправління в первіснообщинному суспільстві. Розвиток держави, її історичні типи. Ознаки, що відрізняють державу від інших організацій суспільства. Правова держава та її основні ознаки. Правова держава і громадянське суспільство.

Поняття форми держави. Співвідношення форми держави з її сутністю. Форма правління. Монархічна та республіканська форма правління. Їх види і основні риси. Поняття і види форм державного устрою. Унітарна держава, федерація, конфедерація, імперія, їх основні ознаки і особливості. Роль економічних, політичних, національних та інших факторів у виборі форми державного устрою. Поняття державно-правового режиму. Його співвідношення з формою правління, формою державного устрою. Види державно-правових режимів. Особливості елементів форм Української держави.

Поняття функцій держави. Взаємозв'язок і взаємозалежність функцій держави, їх розвиток на різних етапах розвитку держави. Класифікація функцій держави. Внутрішні функції держави. Економічні функції і особливості їх здійснення в умовах ринкової економіки. Становлення і збагачення функцій соціального обслуговування. Екологічна функція. Розвиток функцій захисту правопорядку, охорони власності, прав і свобод громадян. Зовнішні функції держави, їх розвиток у сучасному світі. Основні і неосновні функції. Постійні і тимчасові функції держави. Форми і методи здійснення функцій держави. Поняття механізму держави. Механізм держави як система державних організацій. Державні організації: поняття, основні ознаки, види. Поняття державного апарату, його співвідношення з механізмом держави. Принцип розподілу влад і структура державного апарату. Законодавча, виконавча і судова влади, їх соціальне призначення, основи організації і взаємодії. Вимоги до державного апарату в умовах демократичної правової держави.

Тема 2. Поняття, ознаки та соціальна цінність права

Походження права. Поняття, ознаки та сутність права. Принципи права. Функції права. Поняття та види соціальних норм. Поняття, ознаки та види норм права. Структура норми права. Поняття та види форм (джерел) права. Правотворчість: поняття, ознаки, принципи, види та стадії. Поняття, основні риси і структура системи права. Система законодавства, різновиди її структури та співвідношення з системою права. Систематизація законодавства та інших нормативно-правових актів. Загальна характеристика основних галузей права України. Поняття та основні форми реалізації норм права. Поняття, ознаки, види та структура правовідносин.

Поняття, ознаки і види правової поведінки. Поняття, ознаки та види правомірної поведінки. Поняття, ознаки, склад та види правопорушень. Юридична відповідальність: поняття, цілі, принципи, функції та види. Підстави притягнення та звільнення від юридичної відповідальності. Законність: поняття, принципи та система гарантій. Правопорядок, суспільний порядок та дисципліна.

Тема 3. Конституційні засади державно-правового ладу в Україні

Україна – суверенна держава. Конституція: поняття і види. Місце конституції в системі законодавства та її властивості. Загальні засади конституційного ладу України. Конституційні принципи правового статусу особи в Україні. Поняття і принципи громадянства України. Правовий статус державної мови та мов національних меншин в Україні.

Конституційні права і обов'язки громадян України. Право на освіту за законодавством України. Право громадян на об'єднання в політичні партії та громадські організації. Право громадян на свободу світогляду і віросповідання. Право громадян на звернення за законодавством України. Вибори: поняття і принципи. Референдум: поняття і види. Територіальний устрій України. Автономна Республіка Крим.

Тема 4. Органи державної влади та місцевого самоврядування в Україні

Верховна Рада України як єдиний орган законодавчої влади в Україні. Компетенція Верховної Ради України. Організація роботи Верховної Ради України. Народний депутат України. Президент України. Кабінет Міністрів України. Інші органи виконавчої влади. Прокуратура. Правосуддя. Конституційний Суд України. Правоохоронні органи. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. Місцеве самоврядування.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

Загальна характеристика окремих галузей права

Тема 5. Система кримінального законодавства в Україні

Поняття і система кримінального законодавства. Поняття, ознаки, види і склад злочину. Обставини, які виключають злочинність діяння. Стадії вчинення злочину. Співучасть у вчиненні злочину. Поняття, мета та підстави кримінальної відповідальності. Види покарань за Кримінальним кодексом України. Поняття осудності, обмеженої осудності та неосудності. Особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх

Тема 6. Кримінально-процесуальне законодавство України

Поняття і система кримінально-процесуального законодавства. Порядок проведення досудового слідства. Учасники кримінального процесу: слідчий, слідчий суддя, прокурор, захисник, підозрюваний, обвинувачений, підсудний, свідок, експерт, спеціаліст. Слідчі та негласні слідчі дії.

Тема 7. Адміністративне законодавство

Сучасне визначення предмета адміністративного права. Місце адміністративного права у галузевій класифікації правової системи. Методи субординації, координації та реординації в публічному адмініструванні. Сучасна трансформація методу адміністративного права (імперативний та диспозитивний метод правового регулювання). Принципи адміністративного права. Система адміністративного права. Адміністративне право як юридична наука і навчальна дисципліна. Джерела адміністративного права.

Публічна служба. Поняття державної служби і державного службовця. Поняття посади і посадової особи. Проходження державної служби. Класифікація посад державних службовців. Ранги державних службовців. Особливості адміністративно-правового статусу державних службовців. Управління державною службою. Права та обов'язки державних службовців. Види і характеристика обмежень щодо державних службовців.

Служба в органах місцевого самоврядування: загальна характеристика.

Поняття та особливості альтернативної (невійськової) служби.

Складові елементи інституту державної служби. Проходження державної служби: загальне поняття. Стадії проходження державної служби. Соціальний захист державних службовців. Дисциплінарна відповідальність державних службовців. Відсторонення державного службовця від виконання повноважень за посадою. Підстави припинення державної служби. Відставка державного службовця.

Поняття і види форм публічного адміністрування. Вимоги до використання форм публічного адміністрування. Правові і неправові форми публічного адміністрування. Правові акти публічного адміністрування як владні дії державних виконавчо-розпорядчих органів (дії-волевиявлення).

Тема 8. Цивільно-правове регулювання суспільних відносин

Загальна характеристика цивільного законодавства України. Загальна характеристика цивільного кодексу України. Предмет цивільно-правового

регулювання. Суб'єкти цивільних правовідносин. Фізичні особи як учасники цивільних правовідносин. Поняття і загальна характеристика цивільної правоздатності і цивільної дієздатності громадян. Поняття і види юридичних осіб як суб'єктів правовідносин.

Поняття правочину. Представництво та його види. Довіреність. Поняття, значення і види строків позовної давності. Поняття права власності за законодавством України. Поняття права приватної власності за законодавством України.

Поняття цивільного договору. Договір купівлі-продажу, його види. Договір майнового найму (оренди) та його види.

Поняття, підстави та форми цивільно-правової відповідальності. Цивільно-правова відповідальність неповнолітніх

Спадкування за цивільним законодавством. Особливості спадкування за законом. Поняття заповіту, спадкування за заповітом.

Тема 9. Загальна характеристика трудового законодавства України

Система трудового законодавства. Правове регулювання трудового договору. Робочий час і час відпочинку. Правове регулювання оплати праці та трудової дисципліни. Матеріальна відповідальність. Правове регулювання охорони праці. Індивідуальні та колективні трудові спори.

Тема 10. Система сімейного законодавства в Україні

Сімейне право як галузь права: предмет, метод та принципи. Укладення та припинення шлюбу. Права та обов'язки подружжя. Права та обов'язки батьків та дітей. Позбавлення батьківських прав. Усиновлення. Опіка та піклування. Патронат над дітьми.

Тема 11. Загальна характеристика окремих галузей права України

Житлове законодавство України: поняття і предмет його правового регулювання. Фінансове законодавство та предмет його правового регулювання. Загальна характеристика екологічного законодавства. Поняття і система земельного законодавства. Право громадян на житло і форми його реалізації. Контракт. Поняття податку та його види. Права і обов'язки власників природних ресурсів і природо користувачів. Право державної, комунальної та приватної власності на землю. Державна служба в Україні.

Тема 12. Міжнародно-правове регулювання відносин в Україні

Поняття, сутність, система і джерела міжнародного права. Основні принципи і норми міжнародного права. Суб'єкти міжнародного права. Визнання і правонаступництво у міжнародному праві. Відповідальність і санкції у міжнародному праві. Право зовнішніх зносин. Право міжнародних організацій. Право міжнародних договорів.

ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ПЛАН проведення семінарського заняття

ТЕМА № 1. Поняття, ознаки та функції держави.

З навчальної дисципліни: правознавство.

Категорія слухачів: студенти (слухачі).

Навчальна мета: відповідно до робочої навчальної програми дисципліни формування поняттєво-категоріального апарату з відповідної теми семінару, а також систематизованих стійких знань студентів (слухачів) щодо поняття та ознак держави.

Виховна мета: сприяти формуванню наукового світогляду студентів (слухачів) щодо багатоваріантності наукових підходів до поняття держави.

Розвивальна мета: сприяти розвитку у студентів (слухачів) навиків аналізу політико-правових поглядів видатних діячів, учених на питання (проблеми), які стосуються відповідної теми; робити власні висновки (узагальнення) щодо питань (проблем) теми навчальної дисципліни.

Обсяг навчального часу: 2 академічні години.

Навчальне обладнання, ТЗН: ноутбук.

Наочні засоби: робоча навчальна програма з правознавства, підручники, посібники.

Міжпредметні та міждисциплінарні зв'язки: теорія держави та права, конституційне право України, державне право зарубіжних країн.

Навчальні питання:

1. Теорії походження держави.
2. Історичні типи держави.
3. Поняття та ознаки держави.
4. Функції та механізм держави.
5. Правова держава та її ознаки.
6. Правова держава та громадянське суспільство.

Література:

1. Карпунов В.М., Загоруй І.С., Сікілінда О.І. Правознавство: Навч. посіб.— Луганськ, 2006. — 712с.
2. Керецман В.Ю., Семерак О.С. Правознавство: Навч. посіб. — К.: Атіка, 2002. — 400с.
3. Правознавство: Навч. посіб. / заг. ред. С.М. Тимченко, Т.О. Коломоець. — К. : Істина, 2007. — 480с.

4. Правознавство: Навч. посібник / за ред. Р.І. Кондратьєва. — К.: Видавничий Дім "Ін Юре", 2008. — 488с.
5. Правознавство : навч. посіб. / С. В. Дрожжина [та ін.] ; за ред. С. В. Дрожжиної. - К. : Знання, 2010. - 350 с.
6. Правознавство: Підручник / відп. ред. О.В. Дзера. — К. : Юрінком Інтер, 2008. — 848с.
7. Правознавство: Підручник / за ред. В.В. Копейчикова. — К.: Юрінком Інтер, 2002. — 736с.
8. Правознавство: Підручник / за ред. В.Ф. Опришка, Ф.П. Шульженка. — К.: КНЕУ, 2003. — 767с.
9. Рубан В.В. Правознавство. 250 задач з трудового права: [посібник]. — Х.: Основа, 2007. — 112с.
10. Шульга П.В. Основи правознавства. Навч. посібник. – К.: Атіка. - 2011.- 424 с.
11. Теорія держави і права. Академічний курс: Підручник / за ред. О.В. Зайчука, Н.М. Оніщенко. — К.: Юрінком Інтер, 2006. — 688 с.

Методичні поради до семінару

Виникнення держави розглядається представниками різних галузей наукових знань. В межах теорії держави ця проблематика висвітлюється на рівні її концептуального бачення. Питання виникнення державності осмислювалися ще в період до нашої ери, коли не було чіткої системи наукових знань, а уявлення про державу і право мали релігійно-міфологічний характер. Розкриваючи причинні зв'язки щодо формування державної влади, системи відповідних органів, політизації соціального управління тощо, необхідно зазначити, що на процес виникнення держави впливали різні чинники, які умовно можна розподілити на групи військові, економічні, організаційні, інтелектуальні. Однак, у кожного народу був свій шлях одержавлення, що говорить про певні особливості цього процесу у кожному конкретному випадку. Певні відмінності процесу державотворення у різних народів дають можливість говорити про форми, які були описані Енгельсом у роботі "Виникнення сім'ї, приватної власності і держави". Цю роботу необхідно проаналізувати у ході самостійної підготовки та зробити необхідні записи до семінару.

Склалась ціла низка вчень, що пояснювали питання виникнення, розвитку, соціального призначення держави. У ході підготовки до семінару необхідно зупинитися на теологічній, договірній, органічній теоріях, розкрити їх зміст та назвати представників, що відстоювали ту чи іншу точку зору.

Слід відзначити, що у сучасному державознавстві склалось декілька основних підходів до розуміння державної організації суспільства, але найбільш поширеним залишається інтегративний підхід, який дозволяє всебічно охарактеризувати державу. Абсолютизація однієї із ознак держави складає лише частково її характеристику. У ході відповіді необхідно зупинитися на характеристиці кожної окремо взятої ознаки, пояснити, що

означає суверенність державної влади, політичний характер, територіальність, розкрити призначення держави в сучасному суспільстві тощо.

Правова держава є неодмінним атрибутом демократичного суспільства. При підготовці до даного питання слід з'ясувати історію формування даних понять, їх сутність у сучасній юриспруденції, визначити ознаки, що відрізняють правову державу від інших, характерні риси громадянського суспільства.

Запитання до семінару:

1. Які основні причини виникнення держави?
2. У чому полягають особливості виникнення держави у східних слов'ян?
3. Що лежало в основі регулювання відносин між людьми в докласовому суспільстві?
4. Які основні умови виникнення права?
5. У чому полягає сутність суверенітету держави та які його види?
6. Дайте визначення і охарактеризуйте за чинним законодавством України орган держави?
7. Перерахуйте принципи формування і діяльності апарату держави.
8. Що відноситься до державних установ? Дайте характеристику цим організаціям.

Завдання для самостійної роботи (4 год.):

1. Дати визначення поняттям: «неолітична революція», потестарний, суспільно-економічна формація, етатиська держава, соціальна держава.
2. Скласти таблицю «Історичні типи держави».

Назва підходу до історичної типології та його основні Представники	Критерій типології	Основні етапи розвитку держави

3. Дати відповіді на питання.
 - Чи тотожні поняття «суспільство», «держава», «країна»? Назвіть основні ознаки та структуру суспільства.
 - Назвіть форми соціальної організації в додержавному суспільстві. Чи існувала влада в додержавному суспільстві?
 - Назвіть основні причини виникнення держав. Чим викликана різноманітність поглядів щодо походження держави?
 - Чи відрізняються західна та східна форми виникнення держави?

4. Знайти відповідність між стовпцями таблиці «Основні наукові концепції сутності держави»

1. Елітарна	А. Консенсус інтересів усіх соціальних верств
2. Технократична	Б. Державна влада здійснюється в інтересах та під контролем народу
3. Демократична	В. Держава є зрядям класового панування
4. Теорія держави загального благоденства	Г. Державна влада належить олігархії
5. Марксистська	Д. Держава як менеджер

5. Знайти відповідність між стовпцями таблиці «Держава і громадянське суспільство»

А. Держава	1. Фракція партії «зелених» у парламенті.
	2. Товариство філателістів.
	3. Інститут приватної власності.
	4. Третейський суд.
	5. Районна прокуратура.
Б. Громадянське суспільство	6. Православний монастир.
	7. Журнал «Космополітен».
	8. Асоціація художників-абстракціоністів.
	9. Міністерство у справах сім'ї та молоді.
	10. Міська рада.

6. Схематично у конспектах викласти систему центральних органів виконавчої влади України.
7. Проаналізувати розділи Конституції України і, використовуючи загальну класифікацію органів держави, визначити видову належність (за різними критеріями) таких державних органів України: Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України, Конституційний Суд України, Верховний Суд України.
8. Скласти таблицю «Система інститутів держави».

Назва інституту держави	Призначення та основні повноваження

Теми рефератів:

1. Теорія розподілу влад.
2. Актуальні напрямки перебудови і подальшого формування державного механізму в Україні.
3. Місце і роль пенітенціарних органів у механізмі Української держави.

ПЛАН проведення семінарського заняття

ТЕМА № 2. Поняття, ознаки та соціальна цінність права.

З навчальної дисципліни: правознавство.

Категорія слухачів: студенти (слухачі).

Навчальна мета: відповідно до робочої навчальної програми дисципліни формування поняттєво-категоріального апарату з відповідної теми семінару, а також систематизованих стійких знань студентів (слухачів) щодо сутності та цінності права.

Виховна мета: виховати активну громадянську позицію щодо правомірної поведінки.

Розвивальна мета: сприяти розвитку у студентів (слухачів) навиків аналізу політико-правових поглядів видатних діячів, учених на питання (проблеми), які стосуються відповідної теми; робити власні висновки (узагальнення) щодо питань (проблем) теми навчальної дисципліни.

Обсяг навчального часу: 2 академічні години.

Навчальне обладнання, ТЗН: ноутбук.

Наочні засоби: робоча навчальна програма з правознавства, підручники, посібники.

Міжпредметні та міждисциплінарні зв'язки: теорія держави та права, конституційне право України, державне право зарубіжних країн, історія держави та права зарубіжних країн.

Навчальні питання:

1. Поняття, ознаки та сутність права.
2. Принципи та функції права.
3. Поняття, основні риси і структура системи права.
4. Система законодавства в Україні.
5. Правомірна та протипротивна поведінка.

Література:

1. Карпунов В.М., Загоруй І.С., Сікілінда О.І. Правознавство: Навч. посіб.— Луганськ, 2006. — 712с.
2. Керецман В.Ю., Семерак О.С. Правознавство: Навч. посіб. — К.: Атіка, 2002. — 400с.
3. Правознавство: Навч. посіб. / заг. ред. С.М. Тимченко, Т.О. Коломоєць. — К. : Істина, 2007. — 480с.
4. Правознавство: Навч. посібник / за ред. Р.І. Кондратьєва. — К.: Видавничий Дім "Ін Юре", 2008. — 488с.
5. Правознавство : навч. посіб. / С. В. Дрожжина [та ін.] ; за ред. С. В. Дрожжиної. - К. : Знання, 2010. - 350 с.
6. Правознавство: Підручник / відп. ред. О.В. Дзера. — К. : Юрінком Інтер, 2008. — 848с.
7. Правознавство: Підручник / за ред. В.В. Копейчикова. — К.: Юрінком Інтер, 2002. — 736с.
8. Правознавство: Підручник / за ред. В.Ф. Опришка, Ф.П. Шульженка. — К.: КНЕУ, 2003. — 767с.
9. Рубан В.В. Правознавство. 250 задач з трудового права: [посібник]. — Х.: Основа, 2007. — 112с.
10. Шульга П.В. Основи правознавства. Навч. посібник. – К.: Атіка. - 2011.- 424 с.
11. Теорія держави і права. Академічний курс: Підручник / за ред. О.В. Зайчука, Н.М. Оніщенко. — К.: Юрінком Інтер, 2006. — 688 с.

Методичні поради до семінару

Розкриття питання семінарського заняття доцільно розпочати з визначення сутності права, яка формується об'єктивними умовами життя суспільства, визначає його головну ідею та соціальне призначення. При розкритті змісту права доцільно підкреслити, що це поняття розкривається через сукупність

нормативно-правових приписів, за допомогою яких здійснюється регулювання суспільних відносин і зміст права є проявом сутності права.

При відповіді на питання, досліджуються різні школи і теорії не стільки з позиції походження права, скільки в зв'язку з питанням виявлення його сутності. Тому ці концепції тут отримують більш глибоке і певне обґрунтування. Передусім треба показати, що методологія праворозуміння тісно пов'язана з філософськими проблемами. Найбільш фундаментальними доктринами, що сформувалися на основі філософського ідеалізму, виступають природно-правова теорія і юридичний позитивізм, в рамках якого склалися трохи відмінних один від одного напрямів. Дайте всім цим школам детальну характеристику. Укажіть на їх переваги і недоліки. Проаналізуйте також погляди марксистів (матеріалістичний тип праворозуміння) на природу права. Необхідно пригадати, що мається на увазі під сутністю як філософським поняттям, і пояснити, що означає сутність права. Зверніть увагу на класове і загальнолюдське в праві. Роз'ясніть, чому виділяють об'єктивне і суб'єктивне право. Зробіть висновок, що ж таке сутність права. Підкресліть, що для її повного розкриття необхідно показати соціальну чинність і роль права в різних сферах суспільного життя.

Сутність і зміст права характеризується також функціями права. Потрібно дати визначення функцій права. Потім необхідно назвати основні види функцій права та дати їм характеристику. При характеристиці загально-соціальних функцій права потрібно дати характеристику політичної, економічної, виховної, ідеологічної функцій права. При характеристиці спеціально-юридичних функцій права доцільно розкрити особливості регулятивної та охоронної функцій. Розкрити різновиди охоронної функції права.

При відповіді на перше питання семінарського заняття варто почати з визначення поняття "система права". Важливо підкреслити, що системність виступає загальною властивістю для всіх типів права. Поряд із поняттям "системність" (права) у юриспруденції існує поняття "систематизація" (систематика) правових норм, нормативно-правових актів. Це різні поняття. Нагадайте, що право в суспільстві виступає насамперед як сукупність утворюваних і тих, що охороняються державою, норм. Акцентуйте, що вони являють собою не хаотичне, випадкове накопичення, а узгоджену, взаємозалежну цілісність, тобто систему. Зробіть висновок, що в суспільстві утвориться цілісна, автономна, динамічна, але в той же час стабільна сукупність взаємопогоджуваних норм. Охарактеризуйте такі основні риси системи права, як: а) розходження її елементів; б) їхня єдність і узгодженість; в) об'єктивний характер системи права; г) її обумовленість. Особо виділіть і прокоментуйте, по яких ознаках відрізняються норми права і чим визначається їхня єдність. Назвіть структурні елементи системи права, якими є: а) норма права; б) інститут права; в) підгалузь права; г) галузь права. Сформулюйте визначення перерахованих понять. Поясніть, які елементи в системі права можна виділити при генетичному й історичному підході. Стисло охарактеризуйте природне і позитивне право; звичаєве, прецедентне, договірне право і право законів. Розкрийте значення структурного підходу у вивченні системи права. Резюмуйте, яка структура системи права визначається найбільш оптимальною для сучасної юридичної теорії і практики. Виділіть, що в якості критерію розподілу права на галузі й інститути виступають предмет і метод правового регулювання.

Дайте визначення галузі права. Перерахуйте, які галузі права традиційно склалися в Україні. Зверніть увагу, які галузі, що формуються, можна виділити

в сучасних умовах. Дайте стислу загальну характеристику основних галузей права. При цьому важливо показати, що кожна галузь має свою специфіку, свій предмет і метод правового регулювання, займає певне місце в системі права.

Дайте визначення інституту права. Перерахуйте його види. Стисло охарактеризуйте ці інститути. Розтлумачте, що варто розуміти під субінститутом права, як співвідноситься між собою інститут і субінститут.

Надалі нагадайте, що розуміється під системою права. Підкресліть, що категорія "правова система" є більш широким, комплексним поняттям. Акцентуйте, що дане поняття є дещо новим для вітчизняної науки. Поясніть, чому комплексну оцінку всієї юридичної сфери виражає саме ця категорія. Дослідіть елементи правової системи. Необхідно співставити, як трактують поняття "правова система" найбільші вітчизняні правознавці, що спеціалізуються в даній галузі (див. роботи: С.С.Алексєєва, А.М.Васильєва, В.Н.Кудрявцева, Н.І.Матузова, П.М.Рабіновича і ін.). Закінчити відповідь слід визначенням "правової системи". Зробіть висновок, як співвідносяться між собою поняття "система права" і "правова система".

До другого питання. При висвітленні другого питання семінарського заняття охарактеризуйте систему законодавства в широкому і вузькому розумінні. Зверніть увагу на відмінності в цих підходах. Охарактеризуйте види структури системи законодавства: вертикальну (субординаційну), горизонтальну (галузеву) та федеративну. Вкажіть їх переваги та недоліки.

Запитання до семінару:

1. Розкрийте типологію права.
2. Дайте поняття і розкрийте сутність кожного з типів права.
3. Окресліть етапи формування права з їх характеристикою
4. В чому полягає цінність права як історичного явища?
5. Які функції виконує право у суспільстві?
6. З яких елементів складається система права?
7. Чим різняться між собою галузь права та підгалузь права.
8. Що є первинною «клітинкою» системи права та системи законодавства.
9. Які види систематизації Ви знаєте, в чому різниця між ними?
10. Який вид систематизації найбільш застосовується в органах міліції?
11. Наведіть приклади кодифікованих актів.

Завдання для самостійної роботи (2 год.):

1. Викласти у конспектах відмінності між системою права та системою законодавства.
2. Схематично у конспектах викласти структуру законодавства України.
3. Наведіть у конспекті класифікацію із детальною характеристикою загально-соціальних та спеціально-юридичних функцій права.

Теми рефератів:

1. Інститути права. Поняття та характеристика.
2. Співвідношення системи права і системи законодавства.
3. Характеристика системи законодавства Української держави.
4. Види систематизації законодавства та їх характеристика.

ПЛАН

проведення семінарського заняття

ТЕМА № 3. Конституційні засади державно-правового ладу в Україні.

З навчальної дисципліни: правознавство.

Категорія слухачів: студенти (слухачі).

Навчальна мета: відповідно до робочої навчальної програми дисципліни формування поняттєво-категоріального апарату з відповідної теми семінару, а також систематизованих стійких знань студентів (слухачів) щодо державно-правового ладу в Україні.

Виховна мета: сприяти формуванню наукового світогляду студентів (слухачів) щодо особливостей державно-правового ладу в Україні.

Розвивальна мета: сприяти розвитку у студентів (слухачів) навиків аналізу політико-правових поглядів видатних діячів, учених на питання (проблеми), які стосуються відповідної теми; робити власні висновки (узагальнення) щодо питань (проблем) теми навчальної дисципліни.

Обсяг навчального часу: 2 академічні години.

Навчальне обладнання, ТЗН: ноутбук.

Наочні засоби: робоча навчальна програма з правознавства, підручники, посібники.

Міжпредметні та міждисциплінарні зв'язки: теорія держави та права, конституційне право України, державне право зарубіжних країн, історія держави та права зарубіжних країн, міжнародне право.

Навчальні питання:

1. Місце конституції в системі законодавства та її властивості.
2. Поняття і зміст конституційного ладу. Система основних засад конституційного ладу України.
3. Основні конституційні характеристики Української держави.
4. Конституційні права і обов'язки громадян України.
5. Вибори: поняття і принципи.
6. Громадянство в Україні.

Література:

1. Карпунов В.М., Загоруй І.С., Сікілінда О.І. Правознавство: Навч. посіб.— Луганськ, 2006. — 712с.
2. Керецман В.Ю., Семерак О.С. Правознавство: Навч. посіб. — К.: Атіка, 2002. — 400с.
3. Правознавство: Навч. посіб. / заг. ред. С.М. Тимченко, Т.О. Коломоець. — К. : Істина, 2007. — 480с.
4. Правознавство: Навч. посібник / за ред. Р.І. Кондратьєва. — К.: Видавничий Дім "Ін Юре", 2008. — 488с.

5. Правознавство : навч. посіб. / С. В. Дрожжина [та ін.] ; за ред. С. В. Дрожжиної. - К. : Знання, 2010. - 350 с.
6. Правознавство: Підручник / відп. ред. О.В. Дзера. — К. : Юрінком Інтер, 2008. — 848с.
7. Правознавство: Підручник / за ред. В.В. Копейчикова. — К.: Юрінком Інтер, 2002. — 736с.
8. Правознавство: Підручник / за ред. В.Ф. Опришка, Ф.П. Шульженка. — К.: КНЕУ, 2003. — 767с.
9. Рубан В.В. Правознавство. 250 задач з трудового права: [посібник]. — Х.: Основа, 2007. — 112с.
10. Шульга П.В. Основи правознавства. Навч. посібник. – К.: Атіка. - 2011.- 424 с.
11. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 року.
12. Чушенко В.І., Заєць І.Я. Конституційне право України: Підручник. — К.: Ін Юре, 2007. — 485с.
13. Шляхтун П. П. Конституційне право України: Підручник. — К.: Освіта України, 2008. — 592с.

Методичні поради до семінару

Слід звернути увагу на те, що сьогодні наука конституційного права використовує термін “конституція” у кількох значеннях (як юридичну і фактичну), також вирізняють поняття формально-юридична конституція. Найчастіше виокремлюють такі функції як: юридична, політична, ідеологічна, охоронна тощо.

Конституційний лад розуміється як фактична конституція або цілісна система відносин, які встановлюються та захищаються Конституцією України та інші нормативно-правові акти; як певний спосіб організації держави; як стан відносин, що характеризує державу як конституційну. Відповідно до основних засад конституційного ладу відносять наявність конституції, характер конституції, елементи форми держави (форма правління, устрою, політичного режиму), встановлені атрибути держави, мова держави, основні визначальні принципи відносин людини і держави, поділ державної влади на гілки влади тощо. Слід також пояснити сутність основних засад конституційного ладу.

В Конституції закріплені такі конституційні характеристики Української держави як: народовладдя, державний суверенітет та незалежність, республіканська форма правління, унітарність, визнання людини найвищою соціальною цінністю, соціальний захист людини, статус української мови як державної, поділ влади, гарантованість місцевого самоврядування, політична, економічна та ідеологічна багатоманітність, вища юридична сила Конституції України, рівність усіх людей тощо. Слід пояснити сутність названих характеристик.

Запитання до семінару:

1. Що ви розумієте під поняттям “конституційний лад”, який його зміст?

2. Що означають положення “Україна – суверенна держава”, “Україна – правова держава”?
3. Як Ви розумієте положення “Україна – соціальна держава”?
4. Що означає положення “Україна – демократична держава”?
5. Що означає механізм “противаг і стримувань” в організації державної влади?
6. Які властивості державного суверенітету ви знаєте?
7. Які основні складові елементи соціальної структури суспільства?

Завдання для самостійної роботи (2 год.):

1. Ознайомитись з нормативно-правовими актами, що регламентують порядок обрання Президента України, народних депутатів України, депутатів місцевих рад.
2. На основі аналізу нормативно-правових актів порівняти порядок набуття громадянства України та в зарубіжних державах.
3. Наведіть приклади реалізації закріплених в Конституції України прав громадян, визначте основні проблеми.

Теми рефератів:

1. Конституційні принципи правового статусу особи в Україні.
2. Правовий статус державної мови та мов національних меншин в Україні.
3. Право громадян на об’єднання в політичні партії та громадські організації.
4. Право громадян на свободу світогляду і віросповідання.

**ПЛАН
проведення семінарського заняття**

ТЕМА № 4. Органи державної влади та місцевого самоврядування в Україні, їх повноваження.

З навчальної дисципліни: правознавство.

Категорія слухачів: студенти (слухачі).

Навчальна мета: відповідно до робочої навчальної програми дисципліни формування поняттєво-категоріального апарату з відповідної теми семінару, а також систематизованих стійких знань студентів (слухачів) щодо органів системи органів державної влади в Україні.

Виховна мета: сприяти формуванню наукового світогляду студентів (слухачів) щодо організації діяльності окремих органів державної влади, правового статусу посадових осіб.

Розвивальна мета: сприяти розвитку у студентів (слухачів) навиків аналізу політико-правових поглядів видатних діячів, учених на питання

(проблеми), які стосуються відповідної теми; робити власні висновки (узагальнення) щодо питань (проблем) теми навчальної дисципліни.

Обсяг навчального часу: 2 академічні години.

Навчальне обладнання, ТЗН: ноутбук.

Наочні засоби: робоча навчальна програма з правознавства, підручники, посібники.

Міжпредметні та міждисциплінарні зв'язки: теорія держави та права, конституційне право України, державне право зарубіжних країн, історія держави та права зарубіжних країн, міжнародне право.

Навчальні питання:

1. Верховна Рада України як єдиний орган законодавчої влади в Україні.
2. Президент України.
3. Кабінет Міністрів України. Інші органи виконавчої влади.
4. Правоохоронні органи.
5. Судові органи влади.
6. Конституційний Суд України.
7. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини.
8. Місцеве самоврядування.

Література:

1. Карпунов В.М., Загоруй І.С., Сікілінда О.І. Правознавство: Навч. посіб.— Луганськ, 2006. — 712с.
2. Керецман В.Ю., Семерак О.С. Правознавство: Навч. посіб. — К.: Атіка, 2002. — 400с.
3. Правознавство: Навч. посіб. / заг. ред. С.М. Тимченко, Т.О. Коломоєць. — К. : Істина, 2007. — 480с.
4. Правознавство: Навч. посібник / за ред. Р.І. Кондратьєва. — К.: Видавничий Дім "Ін Юре", 2008. — 488с.
5. Правознавство : навч. посіб. / С. В. Дрожжина [та ін.] ; за ред. С. В. Дрожжиної. - К. : Знання, 2010. - 350 с.
6. Правознавство: Підручник / відп. ред. О.В. Дзера. — К. : Юрінком Інтер, 2008. — 848с.
7. Правознавство: Підручник / за ред. В.В. Копейчикова. — К.: Юрінком Інтер, 2002. — 736с.
8. Правознавство: Підручник / за ред. В.Ф. Опришка, Ф.П. Шульженка. — К.: КНЕУ, 2003. — 767с.
9. Рубан В.В. Правознавство. 250 задач з трудового права: [посібник]. — Х.: Основа, 2007. — 112с.
10. Шульга П.В. Основи правознавства. Навч. посібник. – К.: Атіка. - 2011.- 424 с.
11. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 року.

12. Чушенко В.І., Заєць І.Я. Конституційне право України: Підручник. — К.: Ін Юре, 2007. — 485с.
13. Шляхтун П. П. Конституційне право України: Підручник. — К.: Освіта України, 2008. — 592с.
14. Про адвокатуру: Закон України (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 9. — Ст. 62.
15. Про громадянство України: Закон України (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України.-2001.- № 13.- Ст. 65.
16. Про прокуратуру: Закон України (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 53. — Ст. 793.
17. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17 березня 2011 р. № 3166-VI // Офіційний вісник України. — 2011. — № 27. — ст. 1123.

Методичні поради до семінару

Слід звернути увагу на те, що парламент України є пріоритетним органом в системі органів державної влади України, першим серед рівних. Він здійснює пріоритетний вид державної влади — законодавчу владу, бере участь у формуванні органів виконавчої і судової влади, є загальним представником народу і виразником його волі. Парламент України має багатогранні відносини з іншими органами державної влади та із суб'єктами політичної системи: політичними партіями тощо. Детальніше слід зупинитись на порядку формування, припинення повноважень Верховної Ради України, який передбачений Конституцією України. Так, чергові вибори до Верховної Ради України відбуваються в останню неділю жовтня п'ятого року повноважень Верховної Ради України. Позачергові вибори до Верховної Ради України призначаються Президентом України і проводяться в період шістдесяті днів з дня опублікування рішення про дострокове припинення повноважень Верховної Ради України.

Слід розкрити сутність, призначення, порядок роботи комітетів, спеціальних комісій, депутатських груп та фракцій. Також згадати посадові особи: Голова Верховної Ради України, перший заступник Голови та заступники, голови комітетів та їх заступники, посадові особи апарату.

Глава держави — особа, яка займає формально найвищу сходинку в державній ієрархії та здійснює верховне представництво держави у внутрішніх та зовнішніх відносинах. Згідно Конституції України Президент України є гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина. Слід детально охарактеризувати всі елементи, що становлять статус Президента як гаранта.

Відповідно до теорії розвитку влад виконавча влада є однією із самостійних і незалежних публічних влад у державі, що становить сукупність повноважень щодо управління державними справами, включаючи повноваження підзаконодавчого регулювання (адміністративної

нормотворчості), зовнішньополітичного представництва, здійснення адміністративного контролю (іноді законодавчих повноважень у порядку делегованої чи надзвичайної законотворчості), а також систему державних органів, які здійснюють ці повноваження. Необхідно дати загальну характеристику виконавчої влади відповідно до форми держави в Україні.

При розкритті питання необхідно дати визначенню правосуддю, назвати й пояснити ознаки судової влади в Україні, функції та основні принципи її здійснення. Так, правосуддя - самостійна галузь державної діяльності, яку здійснює суд шляхом розгляду й вирішення в судових засіданнях в особливій установленій законом процесуальній формі цивільних, кримінальних та інших справ. Головне призначення судової влади — охорона членів суспільства від будь-якого свавілля — як від свавілля громадян, так і від неправильних дій власне держави, її органів, посадових осіб. Без здійснення такої діяльності держава не може вважатися правовою.

Запитання до семінару:

1. Сформулюйте визначення таких основних понять, як парламент і парламентаризм.
2. Яка роль Верховної Ради України у системі державного управління?
3. Яка структура Верховної Ради України?
4. Хто має право законодавчої ініціативи в Україні?
5. Що таке депутатські групи та фракції?
6. В чому суть депутатського імунітету?
7. Дайте визначення поняття “глава держави”.
8. Охарактеризуйте місце і роль Президента України в системі органів державної влади України.
9. Які є представницькі повноваження Президента України?
10. Які функції здійснює Президент України у законодавчій діяльності Верховної Ради України?
11. Повноваження Президента України щодо формування органів виконавчої влади.
12. Як слід розуміти конституційне положення: “Кабінет Міністрів України відповідальний перед Президентом України”?
13. Поняття і загальна характеристика виконавчої влади в Україні.
14. Кабінет Міністрів України – Уряд України, його роль у системі органів виконавчої влади держави.
15. Поняття, види та правовий статус центральних органів виконавчої влади в Україні.
16. Місцеві органи виконавчої влади в Україні.
17. Дайте визначення поняття “судова влада”.
18. Яка мета судової реформи в Україні?
19. Назвіть конституційні засади здійснення правосуддя в Україні.
20. Місце та роль Верховного Суду України в системі судів загальної юрисдикції.

21. Який склад Верховного Суду України?
22. Які конституційні вимоги до претендента на посаду судді Конституційного Суду України?
23. Хто має право на звернення до Конституційного Суду України?
24. Які гарантії незалежності і недоторканності суддів Конституційного Суду України?

Завдання для самостійної роботи (2 год.):

1. Опрацюйте законодавчі акти, які регламентують діяльність ВРУ, КМУ, Президента України, судових органів, правоохоронних та правозахисних органів влади.
2. Порівняйте функції Верховної Ради України з законодавчими органами зарубіжних держав (ФРН, Великої Британії, США, Франції тощо).
3. Визначте, яким чином реалізується принцип «стримувань та противаг» у вітчизняному законодавстві.
4. Назвіть основні проблеми парламентської реформи в Україні. Схематично відтворіть судову систему України.

Теми рефератів:

1. Взаємовідносини місцевих органів виконавчої влади з органами місцевого самоврядування в умовах проведення в Україні муніципальної реформи.
2. Акти Кабінета Міністрів України.
3. Процедура імпічменту Президента.
4. Інститут президентства в зарубіжних країнах.

**ПЛАН
проведення семінарського заняття**

ТЕМА № 5. Система кримінального законодавства в Україні.

З навчальної дисципліни: правознавство.

Категорія слухачів: студенти (слухачі)

Навчальна мета: відповідно до робочої навчальної програми дисципліни формування поняттєво-категоріального апарату з відповідної теми семінару, а також систематизованих стійких знань студентів (слухачів) щодо кримінального законодавства, понять злочину та видів покарання в Україні.

Виховна мета: сприяти формуванню наукового світогляду студентів (слухачів) щодо багатоваріантності наукових підходів до системи покарань.

Розвивальна мета: сприяти розвитку у студентів (слухачів) навиків аналізу політико-правових поглядів видатних діячів, учених на питання (проблеми), які стосуються відповідної теми; робити власні висновки (узагальнення) щодо питань (проблем) теми навчальної дисципліни.

Обсяг навчального часу: 2 академічні години.

Навчальне обладнання, ТЗН: ноутбук.

Наочні засоби: робоча навчальна програма з правознавства, підручники, посібники.

Міжпредметні та міждисциплінарні зв'язки: теорія держави та права, кримінальне право, кримінальний процес.

Навчальні питання:

1. Основні поняття і система кримінального права України. Функції і принципи кримінального права.
2. Характеристика Кримінального кодексу України. Структура кримінального-правової норми.
3. Поняття, ознаки, види і склад злочину.
4. Обставини, які виключають злочинність діяння.
5. Стадії вчинення злочину.
6. Співучасть у вчиненні злочину.
7. Поняття, мета та підстави кримінальної відповідальності.
8. Види покарань за Кримінальним кодексом України.

Література:

1. Карпунов В.М., Загоруй І.С., Сікілінда О.І. Правознавство: Навч. посіб.— Луганськ, 2006. — 712с.
2. Керецман В.Ю., Семерак О.С. Правознавство: Навч. посіб. — К.: Атіка, 2002. — 400с.
3. Правознавство: Навч. посіб. / заг. ред. С.М. Тимченко, Т.О. Коломоєць. — К. : Істина, 2007. — 480с.
4. Правознавство: Навч. посібник / за ред. Р.І. Кондратьєва. — К.: Видавничий Дім "Ін Юре", 2008. — 488с.
5. Правознавство : навч. посіб. / С. В. Дрожжина [та ін.] ; за ред. С. В. Дрожжиної. - К. : Знання, 2010. - 350 с.
6. Правознавство: Підручник / відп. ред. О.В. Дзера. — К. : Юрінком Інтер, 2008. — 848с.
7. Правознавство: Підручник / за ред. В.В. Копейчикова. — К.: Юрінком Інтер, 2002. — 736с.
8. Правознавство: Підручник / за ред. В.Ф. Опришка, Ф.П. Шульженка. — К.: КНЕУ, 2003. — 767с.
9. Рубан В.В. Правознавство. 250 задач з трудового права: [посібник]. — Х.: Основа, 2007. — 112с.
10. Шульга П.В. Основи правознавства. Навч. посібник. — К.: Атіка. - 2011.- 424 с.
11. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. // Відомості Верховної Ради. — 2001. — № 25-26.- Ст.131.
12. Кримінальне право України. Загальна частина: Підручник / за ред. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. — К. : Юрінком Інтер, 2007. — 496с.

Запитання до семінару:

1. Тлумачення закону про кримінальну відповідальність.
2. Зворотна сила закону про кримінальну відповідальність.
3. Особливості кримінальної відповідальності за злочини вчинені на повітряних і морських суднах.
4. Кримінально-правові відносини: їх суб'єкт та зміст.
5. Кримінальна відповідальність і кримінальне покарання.
6. Місце злочину в системі правопорушень.
7. Критерії класифікації злочинів.
8. Суть формальної дефініції злочину.
9. Юридична природа караності діяння.
10. Поняття закінченого злочину. Момент закінчення злочинів в залежності від особливостей конструкції складу злочину.
11. Поняття готування до злочину. Види підготовчих дій. Відмежування готування до злочину від виявлення наміру.
12. Поняття замаху на злочин, його об'єктивні та суб'єктивні ознаки. Види замаху. Поняття та види непридатного замаху. Відмінність замаху від готування до злочину.
13. Добровільна відмова при незакінченому злочині, її поняття та ознаки. Підстави усунення кримінальної відповідальності за добровільну відмову від доведення злочину до кінця. Діяльне каяття та його відмінність від добровільної відмови від доведення злочину до кінця.

Завдання для самостійної роботи (- год.):

1. З'ясувати місце кримінального права в системі галузей права, визначити особливість предмету та методу регулювання.
2. Розкрити історико-правовий розвиток вітчизняного кримінального права.
3. Визначити, які зміни відбулися в кримінальному праві з прийняттям нового кримінального Кодексу.
4. З'ясувати, що таке ексцес виконавця, його роль при кваліфікації злочинів.
5. Назвати види співучасників злочину, їх відмінності та особливості.

Теми рефератів:

1. Поняття і система кримінального законодавства.
2. Поняття осудності, обмеженої осудності та неосудності.
3. Об'єктивна сторона як елемент складу злочину.
4. Суб'єктивна сторона як елемент складу злочину.

ПЛАН проведення практичного заняття

ТЕМА № 5. Система кримінального законодавства в Україні.
З навчальної дисципліни: правознавство.

Категорія слухачів: студенти (слухачі).

Навчальна мета: відповідно до робочої навчальної програми дисципліни формування поняттєво-категоріального апарату з відповідної теми семінару, а також систематизованих стійких знань студентів (слухачів) щодо кримінального законодавства, понять злочину та видів покарання в Україні.

Виховна мета: сприяти формуванню наукового світогляду курсантів щодо багатоваріантності наукових підходів до видів покарань.

Розвивальна мета: сприяти розвитку у студентів (слухачів) навиків аналізу політико-правових поглядів видатних діячів, учених на питання (проблеми), які стосуються відповідної теми; робити власні висновки (узагальнення) щодо питань (проблем) теми навчальної дисципліни, вирішувати ситуативні завдання.

Обсяг навчального часу: 2 академічні години.

Навчальне обладнання, ТЗН: ноутбук.

Наочні засоби: робоча навчальна програма з правознавства, підручники, посібники.

Міжпредметні та міждисциплінарні зв'язки: теорія держави та права, кримінальне право, кримінальний процес.

Навчальні питання:

1. Основні поняття і система кримінального права України. Функції і принципи кримінального права.
2. Характеристика Кримінального кодексу України. Структура кримінального-правової норми.
3. Поняття, ознаки, види і склад злочину.
4. Обставини, які виключають злочинність діяння.
5. Стадії вчинення злочину.
6. Співучасть у вчиненні злочину.
7. Поняття, мета та підстави кримінальної відповідальності.
8. Види покарань за Кримінальним кодексом України.

Література:

1. Карпунов В.М., Загоруй І.С., Сікілінда О.І. Правознавство: Навч. посіб.— Луганськ, 2006. — 712с.
2. Керецман В.Ю., Семерак О.С. Правознавство: Навч. посіб. — К.: Атіка, 2002. — 400с.
3. Правознавство: Навч. посіб. / заг. ред. С.М. Тимченко, Т.О. Коломоєць. — К. : Істина, 2007. — 480с.
4. Правознавство: Навч. посібник / за ред. Р.І. Кондратьєва. — К.: Видавничий Дім "Ін Юре", 2008. — 488с.
5. Правознавство : навч. посіб. / С. В. Дрожжина [та ін.] ; за ред. С. В. Дрожжиної. - К. : Знання, 2010. - 350 с.
6. Правознавство: Підручник / відп. ред. О.В. Дзера. — К. : Юрінком Інтер, 2008. — 848с.

7. Правознавство: Підручник / за ред. В.В. Копейчикова. — К.: Юрінком Інтер, 2002. — 736с.
8. Правознавство: Підручник / за ред. В.Ф. Опришка, Ф.П. Шульженка. — К.: КНЕУ, 2003. — 767с.
9. Рубан В.В. Правознавство. 250 задач з трудового права: [посібник]. — Х.: Основа, 2007. — 112с.
10. Шульга П.В. Основи правознавства. Навч. посібник. — К.: Атіка. - 2011.- 424 с.
11. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. // Відомості Верховної Ради. — 2001. — № 25-26.- Ст.131.
12. Кримінальне право України. Загальна частина: Підручник / за ред. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. — К. : Юрінком Інтер, 2007. — 496с.

Методичні поради до заняття

При підготовці до практичного заняття студенти (слухачі) повинні ознайомитись з переліком винесених на заняття задач, використати наданий їм на лекціях матеріал та зазначену в методичних рекомендаціях літературу, необхідно вивчити основні законодавчі акти, теоретичні матеріали, які рекомендуються до теми, проаналізувати статті Сімейного кодексу України щодо поняття та умов укладення шлюбу, порядку реєстрації шлюбу, підстав, порядку визнання та правовим наслідкам визнання шлюбу недійсним, поняття, підстав та порядку припинення шлюбу.

При вирішенні задач розглянути варіанти вирішення та обґрунтувати правильне рішення.

Задача 1

У жовтні 2001 року інженер Іваненко, використавши свої професійні знання та провівши ряд підрахунків, установив на лічильник електроенергії у відповідному місці магніт, внаслідок чого лічильник не враховував 80% спожитої електроенергії. У вересні 2005 року працівники РЕМ, проводячи планову перевірку електромережі, виявили порушення. Іваненко був затриманий і проти нього було порушено справу за ознаками ст. 188¹. Адвокат Іваненка поставив вимогу закрити справу, оскільки закон який встановлює злочинність діяння не має зворотної сили, а кодекс було доповнено ст. 188¹ 31 травня 2005 року.

Якою має бути відповідь адвокату?

Задача 2

Студент фізмату Безбородько за відсутності своєї однокласниці Марчук, зайшов в кімнату гуртожитку, де вона проживала, і узяв магнітолу, що їй належала, і 700 грн. При цьому він залишив записку, в якій повідомляв Марчук для чого йому знадобилися гроші та магнітола, а також запевнив її, що поверне узяті через два дні. Не чекаючи закінчення цього терміну, Марчук заявила про крадіжку свого майна в міліцію, не приховуючи змісту записки.

Чи скоїв Безбородько злочин?

Задача 3

Між оперпрацівником УВС Звучко та його товаришем по службі Шаренко на ґрунті ревнощів виникла сварка. Для вирішення конфлікту Звучко запропонував провести «дуельний поєдинок». У віддаленому місці з відстані 15 м, використовуючи табельну зброю, у присутності «секундантів»-однослужбовців, вони одночасно вистрілили один в одного. Звучко промахнувся, а куля Шаренка потрапила Звучку в стегно, заподіявши тілесне ушкодження середньої тяжкості. Доставлений до медичної установи Звучко, не бажаючи притягнення товариша до відповідальності, повідомив, що сам заподіяв собі шкоду з необережності (при чищенні зброї). Проте про справжню причину спричинення шкоди один із «секундантів» уже встиг повідомити керівництво у службовому рапорті.

Чи містяться ознаки злочину в діях вказаних осіб?

Задача 4

Бендерко у п'яному стані напав на вулиці на Ясого, який відмовився дати йому сигарету, хоча при ньому закурился сам і показав, що у нього є ціла пачка. Ударивши двічі Ясого по обличчю, Бендерко зірвав з нього пальто, вихопив ніж і за допомогою ножа порізав пальто Ясого, після чого з силою штовхнув Ясого на вітрину магазину. Скло вітрини розміром 3 х 4 м (його вартість була визначена в 500 грн.) розбилося, а Ясому були спричинені середньої тяжкості тілесні ушкодження.

Визначте об'єкт і предмет злочину.

Задача 5

Учні 7-го класу 13-річний Яренко і 14-річний Свистун, не бажаючи писати контрольну роботу з математики, подзвонили в міліцію і сказали, що будівля їх школи замінована. У школу прибули співробітники міліції із службовим собакою. Всім учням і вчителям запропонували вийти з будівлі школи. Хоча міни не знайшли, але заняття були зірвані, і контрольна робота проведена не була. Хлоп'ята похвалилися своєю витівкою товаришам, і через тиждень, коли повинна була бути контрольна робота в 9-му класі, в міліцію подзвонили Барнов, 15 років, і Сірко, 16 років. Проте в міліції їм не повірили, ніхто не приїжджав, і контрольна відбулася. Норчук, 16 років, знав про дзвінок і, сподівався, що контрольна робота не відбудеться, тому не готувався до неї і отримав двійку. Вважаючи, що в цьому винні Барнов і Сірко, він розповів про

обидва дзвінки своєму батькові, що працював в міліції. На допиті всі четверо заявили, що це були жарти.

Чи відповідатимуть підлітки?

Задача 6

Працівники овочевого комбінату комірник Сало і шофер Таратайко вирішили викрасти помідори і завантажили їх в автомашину, але при виїзді на прохідній були затримані. Помідори були вилучені і повернені в цех комбінату.

Чи закінчений злочин?

Задача 7

На Шевчук на вулиці напав Чехов і став зривати з неї прикраси. Вона почала кликати на допомогу. Бетмен, який проходив поруч, підбіг і вдарив Чехова дипломатом по голові, спричинивши йому середньої тяжкості тілесні ушкодження.

Чи притягати Бетмена до кримінальної відповідальності?

Задача 8

Корнеєв був засуджений по ч. 1 ст. 286 КК України до обмеження волі строком на два роки з позбавленням права управляти транспортним засобом протягом трьох років. Він визнаний винним в порушенні правил дорожнього руху при управлінні автомобілем "ВАЗ-2105", що належить йому. Корнеєв в стані сп'яніння, прямуючи по шосе, перевищив швидкість руху, внаслідок чого не справився з управлінням, виїхав на тротуар і вчинив наїзд на Прокоф'єву, заподіявши їй здоров'ю ушкодження середньої тяжкості. При цьому суд вказав у вироку, що Корнеєв скоїв злочин вперше, визнав вину, щиросердо розкався і добровільно сплатив перебування Прокоф'євої в платній клініці. В ході судового розгляду також встановлено, що Корнеєв має сім'ю і малолітню дитину, за місцем роботи і проживання характеризується позитивно.

Оцініть рішення суду. Чи відповідає воно загальним началам призначення покарання?

Теми рефератів:

1. Поняття і система кримінального законодавства.
2. Поняття осудності, обмеженої осудності та неосудності.
3. Об'єктивна сторона як елемент складу злочину.
4. Суб'єктивна сторона як елемент складу злочину.

ПЛАН

проведення практичного заняття

ТЕМА № 6. Кримінально-процесуальне законодавство України.
З навчальної дисципліни: правознавство.

Категорія слухачів: студенти (слухачі).

Навчальна мета: відповідно до робочої навчальної програми дисципліни формування поняттєво-категоріального апарату з відповідної теми семінару, а також систематизованих стійких знань студентів (слухачів) порядку здійснення кримінального процесу.

Виховна мета: сприяти формуванню наукового світогляду курсантів щодо досудового слідства та судового розгляду справ.

Розвивальна мета: сприяти розвитку у студентів (слухачів) навиків аналізу політико-правових поглядів видатних діячів, учених на питання (проблеми), які стосуються відповідної теми; робити власні висновки (узагальнення) щодо питань (проблем) теми навчальної дисципліни.

Обсяг навчального часу: 2 академічні години.

Навчальне обладнання, ТЗН: ноутбук.

Наочні засоби: робоча навчальна програма з правознавства, підручники, посібники.

Міжпредметні та міждисциплінарні зв'язки: теорія держави та права, конституційне право України, кримінальне право, кримінальний процес.

Навчальні питання:

1. Поняття і система кримінально-процесуального законодавства.
2. Порядок проведення досудового слідства.
3. Учасники кримінального процесу.
4. Слідчі та негласні слідчі дії.
5. Судове провадження у першій інстанції.
6. Перегляд судових рішень.

Література:

1. Карпунов В.М., Загоруй І.С., Сікілінда О.І. Правознавство: Навч. посіб.— Луганськ, 2006. — 712с.
2. Керецман В.Ю., Семерак О.С. Правознавство: Навч. посіб. — К.: Атіка, 2002. — 400с.
3. Правознавство: Навч. посіб. / заг. ред. С.М. Тимченко, Т.О. Коломоєць. — К. : Істина, 2007. — 480с.
4. Правознавство: Навч. посібник / за ред. Р.І. Кондратьєва. — К.: Видавничий Дім "Ін Юре", 2008. — 488с.
5. Правознавство : навч. посіб. / С. В. Дрожжина [та ін.] ; за ред. С. В. Дрожжиної. - К. : Знання, 2010. - 350 с.
6. Правознавство: Підручник / відп. ред. О.В. Дзера. — К. : Юрінком Інтер, 2008. — 848с.
7. Правознавство: Підручник / за ред. В.В. Копейчикова. — К.: Юрінком Інтер, 2002. — 736с.
8. Правознавство: Підручник / за ред. В.Ф. Опришка, Ф.П. Шульженка. — К.: КНЕУ, 2003. — 767с.

9. Рубан В.В. Правознавство. 250 задач з трудового права: [посібник]. — Х.: Основа, 2007. — 112с.
10. Шульга П.В. Основи правознавства. Навч. посібник. — К.: Атіка. - 2011.- 424 с.
11. Кримінально-процесуальний кодекс України від 30.04.2012 р.

Методичні поради до заняття

При підготовці до практичного заняття студенти (слухачі) повинні ознайомитись з переліком винесених на заняття задач, використати наданий їм на лекціях матеріал та зазначену в методичних рекомендаціях літературу, необхідно вивчити основні законодавчі акти, теоретичні матеріали, які рекомендуються до теми, проаналізувати статті Сімейного кодексу України щодо поняття та умов укладення шлюбу, порядку реєстрації шлюбу, підстав, порядку визнання та правовим наслідкам визнання шлюбу недійсним, поняття, підстав та порядку припинення шлюбу.

При вирішенні задач розглянути варіанти вирішення та обґрунтувати правильне рішення.

Задача 1

З двох учасників пограбування встановлено і заарештовано одного. Другого учасника цього злочину слідчому встановити не вдалося.

Чи можна вважати виконаною задачу повного розкриття злочину? З якого моменту можна вважати злочин розкритим?

Задача 2

Слідчий порушив кримінальну справу стосовно гр-на К. за наявності в його діях ознак злочину, передбаченого ч.2 ст.121 КК України і затримав його як підозрюваного у відповідності до положень ст.115 КПК України.

Які кримінально-процесуальні акти про порушення кримінальної справи і затримання К. має скласти слідчий? Яка їх структура і які відомості в них мають бути обов'язково зазначені? Яке значення ці акти мають у кримінальній справі?

Задача 3

Відповідно до вимог ч.1 ст.120 КПК слідчий звернувся з клопотанням до районного прокурора про продовження строку досудового слідства у справі за обвинуваченням неповнолітнього С. у вчиненні злочину, передбаченого ч.3 ст.185 КК України, до 3-х місяців, оскільки у встановлений в законі строк він не може закінчити у цій справі досудове слідство через відсутність в матеріалах справи даних, які характеризують обвинуваченого за місцем його проживання і навчання.

Задача 4

У поданні про закриття кримінальної справи слідчий вказав, що зібраними у справі доказами підтверджена винність обвинуваченого Л. у вчиненні шахрайства, але з урахуванням перелічених у постанові обставин, він

може бути, відповідно до ст.10 КПК, звільненим від кримінальної відповідальності з відданням на поруки за місцем роботи.

І. оскаржив це рішення, оскільки його слідчий у поданні назвав винним у вчиненні злочину без розгляду справи в суді.

Чи правий обвинувачений? Про порушення якого принципу кримінального процесу можна вести мову в даному випадку? Чи однакові поняття “вина” й “винність” (“винуватість”)?

Задача 5

Прокурор дав вказівку слідчому закінчити розслідування у кримінальній справі протягом 15 днів і обов'язково провести очну ставку між підозрюваним А. і потерпілим, замінити підозрюваному Б. міру запобіжного заходу, виділити в окреме провадження кримінальну справу щодо підозрюваного В., який захворів психічною хворобою та припинити кримінальне переслідування щодо підозрюваного Д.; інакше він передасть справу іншому слідчому.

Чи не перевищив прокурор свої повноваження? Як повинен діяти слідчий, якщо він не згоден з цими вказівками?

Задача 6

При пред'явленні для впізнання підозрюваного у вчиненні розбійницького нападу Д. потерпілий указав на запрошеного для участі у цій слідчій дії Г. і заявив, що злочин вчинив він.

Яке процесуальне становище Г.?

Запитання до семінару:

1. Мета і завдання кримінального процесу.
2. Співвідношення і взаємодія кримінального права та кримінального процесу.
3. Взаємодія кримінально-процесуального і міжнародного та адміністративного права.
4. Поняття і структура кримінально-процесуального закону.
5. Система джерел кримінально-процесуального права України.
6. Структура кримінально-процесуальних норм.
7. Види кримінально-процесуальних норм.
8. Структура Кримінально-процесуального кодексу України.
9. Дія кримінально-процесуального закону в часі.
10. Дія кримінально-процесуального закону в просторі.
11. Дія кримінально-процесуального закону щодо громадян України, іноземців і осіб без громадянства.
12. Тлумачення кримінально-процесуальних норм.
13. Поняття і класифікація суб'єктів кримінально-процесуальної діяльності.
14. Суд як орган правосуддя. Повноваження суду.
15. Роль і основні повноваження прокурора у кримінальному процесі.
16. Повноваження слідчого і начальника слідчого підрозділу.

17. Обставини, що виключають можливість участі в кримінальній справі суддів, прокурорів, захисників, слідчих і осіб, що проводять дізнання.
18. Захисник у кримінальній справі, його права і обов'язки.
19. Законний представник неповнолітнього підсудного.

Завдання для самостійної роботи (2 год.):

1. Співвідношення понять «кримінальний процес», «кримінальне судочинство», «правосуддя у кримінальних справах».
2. Кримінально-процесуальна теорія, її предмет, система, метод і значення для законотворчої практики та діяльності органів кримінальної юстиції.
3. Моральні засади кримінального судочинства.
4. Історичні типи кримінального процесу. Їх характеристика.
5. Значення рішень Конституційного Суду України і роз'яснень Пленуму Верховного Суду України та Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ для кримінального судочинства.
6. Застосування кримінально-процесуального закону за аналогією.
7. Значення міжнародних нормативно-правових актів і рішень Європейського суду з прав людини для кримінального процесу України.
8. Засуджений і виправданий в кримінальному процесі, особливості їх становища.
9. Особи, які не можуть бути свідками в кримінальній справі.
10. Правове становище перекладача в кримінальному процесі.
11. Педагог і лікар як суб'єкти кримінально-процесуальних відносин.

Теми рефератів:

1. Історія вітчизняного кримінального процесу.
2. Судовий прецедент як джерело кримінально-процесуального права в окремих державах (на прикладі Англії, Австралії, США, Канади).
3. Рішення Європейського суду з прав людини як джерело кримінально-процесуального права.
4. Забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному процесі.
5. Проблеми забезпечення прав і законних інтересів підозрюваного в Україні.
6. Міжнародні стандарти незалежності та недоторканності суддів при здійсненні правосуддя у кримінальних справах.

ПЛАН проведення семінарського заняття

ТЕМА № 7. Адміністративне законодавство.

З навчальної дисципліни: правознавство.

Категорія слухачів: студенти(слухачі) .

Навчальна мета: відповідно до робочої навчальної програми дисципліни формування поняттєво-категоріального апарату з відповідної теми семінару, а також систематизованих стійких знань студентів (слухачів) щодо порядку проходження державної служби.

Виховна мета: сприяти встановленню активної громадянської позиції щодо особливостей публічної служби.

Розвивальна мета: сприяти розвитку у студентів (слухачів) навиків аналізу політико-правових поглядів видатних діячів, учених на питання (проблеми), які стосуються відповідної теми; робити власні висновки (узагальнення) щодо питань (проблем) теми навчальної дисципліни.

Обсяг навчального часу: 2 академічні години.

Навчальне обладнання, ТЗН: ноутбук.

Наочні засоби: робоча навчальна програма з правознавства, підручники, посібники.

Міжпредметні та міждисциплінарні зв'язки: теорія держави та права, конституційне право України, адміністративне право, адміністративний процес.

Навчальні питання:

1. Загальна характеристика адміністративного права та адміністративного законодавства.
2. Публічна служба. Проходження державної служби.
3. Дисциплінарна відповідальність державних службовців.
4. Служба в органах місцевого самоврядування: загальна характеристика.
5. Поняття і види форм публічного адміністрування.

Література:

1. Карпунов В.М., Загоруй І.С., Сікілінда О.І. Правознавство: Навч. посіб.— Луганськ, 2006. — 712с.
2. Керецман В.Ю., Семерак О.С. Правознавство: Навч. посіб. — К.: Атіка, 2002. — 400с.
3. Правознавство: Навч. посіб. / заг. ред. С.М. Тимченко, Т.О. Коломоець. — К. : Істина, 2007. — 480с.
4. Правознавство: Навч. посібник / за ред. Р.І. Кондратьєва. — К.: Видавничий Дім "Ін Юре", 2008. — 488с.
5. Правознавство : навч. посіб. / С. В. Дрожжина [та ін.] ; за ред. С. В. Дрожжиної. - К. : Знання, 2010. - 350 с.
6. Правознавство: Підручник / відп. ред. О.В. Дзера. — К. : Юрінком Інтер, 2008. — 848с.
7. Правознавство: Підручник / за ред. В.В. Копейчикова. — К.: Юрінком Інтер, 2002. — 736с.
8. Правознавство: Підручник / за ред. В.Ф. Опришка, Ф.П. Шульженка. — К.: КНЕУ, 2003. — 767с.

9. Рубан В.В. Правознавство. 250 задач з трудового права: [посібник]. — Х.: Основа, 2007. — 112с.
10. Шульга П.В. Основи правознавства. Навч. посібник. — К.: Атіка. - 2011.- 424 с.
11. Адміністративне право України: Підручник / за ред. Т.О. Коломоєць. — К.: Істина, 2009. — 475с.
12. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984р. // Відомості Верховної Ради Української РСР. — 1984. - Додаток до N 51. - Ст.1122 (ст. 265).

Запитання до семінару:

1. Поняття публічного адміністрування.
2. Історія розвитку адміністративного права України.
3. Адміністративне право як галузь права і як юридична наука.
4. Роль і місце адміністративного права в правовій системі України.
5. Суть предмету адміністративного права.
6. Президент України та публічна адміністрація.
7. Адміністрація Президента України.
8. Кабінет Міністрів України та публічна адміністрація.
9. Секретаріат Кабінету Міністрів України.

Завдання для самостійної роботи (- год.):

1. Зв'язок адміністративного права з іншими галузями права.
2. Поняття публічного управління, його основні риси та співвідношення з виконавчою владою.
3. Інститут представників Президента України.
4. Рада національної безпеки та оборони України.
5. Адміністративно-правовий статус: міністерств; агентства, служби, інспекції; центральних органів виконавчої влади зі спеціальним статусом.
6. Особливості здійснення виконавчої влади в місті Києві.
7. Власні та делеговані повноваження органів місцевого самоврядування.
8. Виконавчі комітети органів місцевого самоврядування.
9. Відносини місцевих органів виконавчої влади з органами місцевого самоврядування.
10. Співвідношення посадової та службової особи.
11. Стадії проходження державної служби: прийняття на службу; просування по службі; припинення служби.
12. Обмеження пов'язані з проходженням державної служби та відповідальність за їх порушення.
13. Відповідальність державних службовців за вчинення корупційних діянь.

Теми рефератів:

1. Територіальні органи міністерства.
2. Адміністративно-правова характеристика агентств, служб, інспекцій.

3. Адміністративно-правове регулювання центральних органів виконавчої влади зі спеціальним статусом.
4. Особливості проходження військової служби.
5. Перспективи розвитку правового інституту державної служби в Україні.

ПЛАН **проведення семінарського заняття**

ТЕМА № 8. Цивільно-правове регулювання суспільних відносин.

З навчальної дисципліни: правознавство.

Категорія слухачів: курсанти.

Навчальна мета: відповідно до робочої навчальної програми дисципліни формування поняттєво-категоріального апарату з відповідної теми семінару, а також систематизованих стійких знань студентів (слухачів) щодо цивільного законодавства.

Виховна мета: сприяти формуванню наукового світогляду студентів (слухачів) щодо здійснення цивільних договорів.

Розвивальна мета: сприяти розвитку у студентів (слухачів) навиків аналізу політико-правових поглядів видатних діячів, учених на питання (проблеми), які стосуються відповідної теми; робити власні висновки (узагальнення) щодо питань (проблем) теми навчальної дисципліни.

Обсяг навчального часу: 4 академічні години.

Навчальне обладнання, ТЗН: ноутбук.

Наочні засоби: робоча навчальна програма з правознавства, підручники, посібники.

Міжпредметні та міждисциплінарні зв'язки: теорія держави та права, конституційне право України, цивільне право, цивільний процес.

Навчальні питання:

1. Загальна характеристика цивільного кодексу та цивільного законодавства України.
2. Суб'єкти та об'єкти цивільних правовідносин
3. Право власності за законодавством України.
4. Загальні положення про договір та зобов'язання в цивільному праві.
5. Спадкування за цивільним законодавством.

Література:

1. Карпунов В.М., Загоруй І.С., Сікілінда О.І. Правознавство: Навч. посіб.— Луганськ, 2006. — 712с.
2. Керецман В.Ю., Семерак О.С. Правознавство: Навч. посіб. — К.: Атіка, 2002. — 400с.

3. Правознавство: Навч. посіб. / заг. ред. С.М. Тимченко, Т.О. Коломоець. — К. : Істина, 2007. — 480с.
4. Правознавство: Навч. посібник / за ред. Р.І. Кондратьєва. — К.: Видавничий Дім "Ін Юре", 2008. — 488с.
5. Правознавство : навч. посіб. / С. В. Дрожжина [та ін.] ; за ред. С. В. Дрожжиної. - К. : Знання, 2010. - 350 с.
6. Правознавство: Підручник / відп. ред. О.В. Дзера. — К. : Юрінком Інтер, 2008. — 848с.
7. Правознавство: Підручник / за ред. В.В. Копейчикова. — К.: Юрінком Інтер, 2002. — 736с.
8. Правознавство: Підручник / за ред. В.Ф. Опришка, Ф.П. Шульженка. — К.: КНЕУ, 2003. — 767с.
9. Рубан В.В. Правознавство. 250 задач з трудового права: [посібник]. — Х.: Основа, 2007. — 112с.
10. Шульга П.В. Основи правознавства. Навч. посібник. – К.: Атіка. - 2011.- 424 с.
11. Цивільне право України. Академічний курс: Підручник: У 2 т. / заг. ред. Я.М. Шевченко. — К.: Видавничий дім "Ін Юре", 2006. — Т.1: Загальна частина. — 696с.
12. Цивільне право України. Загальна частина / за ред. І.А. Бірюкова Ю.О. Заїки. — К.: КНТ, 2008. — 478с.
13. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.03.2003 року // Офіційний вісник України. – 2003. – № 11.
14. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 р.

Методичні поради до семінару

Слід визначити предмет цивільного права, проаналізувати майнові відносини та особисті немайнові відносини, які регулюються цивільним правом, дати визначення методу цивільного права та назвати його ознаки, зупинитися на співвідношенні цивільного права з іншими галузями права (конституційне право, адміністративне право, кримінальне право, сімейне право, трудове право, господарське право, екологічне право, цивільний процес.).

Запитання до семінару:

1. В яких значеннях може розглядатись поняття "цивільне право"?
2. Що є предметом правового регулювання цивільного права?
3. Поняття майнових відносин.
4. Що становить предмет цивільно-правової науки.
5. Як співвідносяться галузь цивільного права і наука цивільного права.
6. Назвіть методи дослідження цивільно-правової науки.
7. Назвіть основні функції навчальної дисципліни «Цивільне право України».
8. Що таке "юридичний факт"?
9. Що таке "юридичні вчинки"?

10. Які є види юридичних складів?
11. Що таке "фізична особа"?
12. Характерні риси методу цивільно-правового регулювання.
13. Які є загальні засади цивільного законодавства?
14. Які є функції цивільного права?
15. Які є форми цивільного законодавства?
16. Яка структура Цивільного кодексу України?
17. Що таке аналогія права та аналогія закону?
18. Поняття та характеристика цивільних правовідносин.
19. Ознаки цивільних правовідносин.
20. Що таке "суб'єктивне цивільне право"?
21. Що таке "суб'єктивний цивільний обов'язок"?
22. Які є майнові об'єкти цивільних правовідносин?
23. Класифікація цивільних правовідносин.

Завдання для самостійної роботи (2 год.):

1. Особисті немайнові відносини, пов'язані з майновими, та особисті немайнові відносини, не пов'язані з майновими відносинами: поняття та відмінні риси.
2. Як забезпечується індивідуалізація фізичної особи в цивільних правовідносинах?
3. Що таке "цивільна правоздатність"?
4. Що включає в себе зміст цивільної правоздатності?
5. В яких випадках можливе обмеження цивільної правоздатності фізичної особи?
6. Поняття та зміст цивільної дієздатності фізичної особи.
7. Елементи цивільної дієздатності фізичної особи.
8. Що означає "деліктоздатність" та з якого віку вона виникає?
9. Види дієздатності.
10. Теорії виникнення юридичної особи.
11. Органи юридичних осіб.
12. Види юридичних осіб: співвідношення Цивільного і Господарського кодексів.
13. Поняття та види господарських товариств за законодавством України.
14. Акціонерні товариства: поняття та види.
15. Що таке "підприємство як єдиний майновий комплекс" та предметом яких правочинів може виступати?
16. Що таке "складні речі" та "складові частини речі" і в чому полягає відмінність між ними?
17. В чому відмінність між поняттями "продукція", "плоди" та "доходи"?

ПЛАН

проведення практичного заняття

ТЕМА № 8. Цивільно-правове регулювання суспільних відносин.

З навчальної дисципліни: правознавство.

Категорія слухачів: курсанти.

Навчальна мета: відповідно до робочої навчальної програми дисципліни формування поняттєво-категоріального апарату з відповідної теми семінару, а також систематизованих стійких знань студентів (слухачів) щодо цивільного законодавства.

Виховна мета: сприяти формуванню наукового світогляду студентів (слухачів) щодо здійснення цивільних договорів.

Розвивальна мета: сприяти розвитку у студентів (слухачів) навиків аналізу політико-правових поглядів видатних діячів, учених на питання (проблеми), які стосуються відповідної теми; робити власні висновки (узагальнення) щодо питань (проблем) теми навчальної дисципліни.

Обсяг навчального часу: 2 академічні години.

Навчальне обладнання, ТЗН: ноутбук.

Наочні засоби: робоча навчальна програма з правознавства, підручники, посібники.

Міжпредметні та міждисциплінарні зв'язки: теорія держави та права, конституційне право України, цивільне право, цивільний процес.

Навчальні питання:

1. Загальна характеристика цивільного кодексу та цивільного законодавства України.
2. Предмет цивільно-правового регулювання. Суб'єкти цивільних правовідносин
3. Фізичні та юридичні особи як учасники цивільних правовідносин.
4. Поняття права приватної власності за законодавством України.
5. Поняття цивільного договору.
6. Спадкування за цивільним законодавством.

Література:

1. Карпунов В.М., Загоруй І.С., Сікілінда О.І. Правознавство: Навч. посіб.— Луганськ, 2006. — 712с.
2. Керецман В.Ю., Семерак О.С. Правознавство: Навч. посіб. — К.: Атіка, 2002. — 400с.
3. Правознавство: Навч. посіб. / заг. ред. С.М. Тимченко, Т.О. Коломоєць. — К. : Істина, 2007. — 480с.
4. Правознавство: Навч. посібник / за ред. Р.І. Кондратьєва. — К.: Видавничий Дім "Ін Юре", 2008. — 488с.
5. Правознавство : навч. посіб. / С. В. Дрожжина [та ін.] ; за ред. С. В. Дрожжиної. - К. : Знання, 2010. - 350 с.
6. Правознавство: Підручник / відп. ред. О.В. Дзера. — К. : Юрінком Інтер, 2008. — 848с.

7. Правознавство: Підручник / за ред. В.В. Копейчикова. — К.: Юрінком Інтер, 2002. — 736с.
8. Правознавство: Підручник / за ред. В.Ф. Опришка, Ф.П. Шульженка. — К.: КНЕУ, 2003. — 767с.
9. Рубан В.В. Правознавство. 250 задач з трудового права: [посібник]. — Х.: Основа, 2007. — 112с.
10. Шульга П.В. Основи правознавства. Навч. посібник. — К.: Атіка. - 2011.- 424 с.
11. Цивільне право України. Академічний курс: Підручник: У 2 т. / заг. ред. Я.М. Шевченко. — К.: Видавничий дім "Ін Юре", 2006. — Т.1: Загальна частина. — 696с.
12. Цивільне право України. Загальна частина / за ред. І.А. Бірюкова Ю.О. Заїки. — К.: КНТ, 2008. — 478с.
13. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.03.2003 року // Офіційний вісник України. — 2003. — № 11.
14. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 р.

Методичні поради до заняття

При підготовці до практичного заняття студенти (слухачі) повинні ознайомитись з переліком винесених на заняття задач, використати наданий їм на лекціях матеріал та зазначену в методичних рекомендаціях літературу, необхідно вивчити основні законодавчі акти, теоретичні матеріали, які рекомендуються до теми, проаналізувати статті Сімейного кодексу України щодо поняття та умов укладення шлюбу, порядку реєстрації шлюбу, підстав, порядку визнання та правовим наслідкам визнання шлюбу недійсним, поняття, підстав та порядку припинення шлюбу.

При вирішенні задач розглянути варіанти вирішення та обґрунтувати правильне рішення.

Задача 1

В одній з газет, що видається у м. Дніпропетровськ у 2006 році була опублікована стаття у якій її автор доводив, що керівник Дніпропетровського підпілля під час Великої Вітчизняної війни, герой Радянського Союзу М. співпрацював з окупантами і саме тому Дніпропетровська підпільна організація була знищена. На час публікації, особа про яку йшлося в публікації померла. Син керівника підпілля, довідавшись про названу публікацію звернувся до суду з позовом до газети про спростування опублікованих даних і відшкодування йому моральної шкоди за приниження честі його батька.

Яке рішення повинен винести суд?

Задача 2

Громадянин А. звернувся з позовом до суду в якому просив заборонити роботу автозаправочної станції розташованої поряд з його садибою. Свої

вимоги він обґрунтував тим, що за три роки роботи АЗС його здоров'я та здоров'я членів його сім'ї значно погіршилось. Діти стали страждати на алергічні захворювання, часто пропускають школу. Медики запропонували йому змінити місце проживання. Вважаючи, що розташування АЗС поблизу будинку є таким, що загрожує життю та здоров'ю як його так і його близьких то позивач просив знести АЗС і відшкодувати йому шкоду пов'язану з лікуванням його дітей моральну шкоду завдану його сім'ї.

Яке рішення повинен прийняти суд?

Задача 3

Позивач Д. просив суд відшкодувати йому майнову і моральну шкоду завдану лікарем А., який шляхом хірургічного втручання видалив здорову нирку і залишив хвору. У судовому засіданні хірург А. пояснив, що він робив операцію дотримуючись даних, зазначених у рентгенівських знімках. Крім того дуже важко розрізнити хвору нирку і здорову.

Дайте аналіз спірних правовідносин.

Задача 4

Після смерті громадянина А. залишилось таке майно: приватизована спадкодавцем квартира, на яку він не встиг отримати відповідні документи; самовільно побудований гараж; кооперативний садовий будинок, за який повністю сплачені пайові внески, автомобіль, приватний магазин. Заповіт спадкодавцем не був складений, що стало причиною спору між спадкоємцями.

Що з переліченого майна переходить за спадщиною?

Задача 5

Вороб'янінов склав заповіт на користь своєї тітки. Після смерті із заявою про прийняття спадщини звернулись: тітка, дружина Вороб'янінов, його син і непрацездатна дочка. Спадщина померлого оцінена в 18 000 грн.

Яку частку отримає кожний із спадкоємців?

Задача 6

Іванов та Іванова, які після розлучення були змушені проживати в одній квартирі в Києві, перебували в неприязних стосунках. Після чергової сварки Іванова розіслала близьким родичам колишнього чоловіка телеграми, в яких повідомляла про його смерть.

Коли родичі, які приїхали до Києва із Харкова, Одеси, Мінська, Москви та Хабаровська, з'ясували, що Іванов живий, вони звернулися до адвоката з питанням, чи мають вони юридичні підстави вимагати від Іванової відшкодування понесених ними витрат на авіаквитки, таксі, проживання в готелі та харчування, а також заподіяної їм моральної шкоди.

Яку відповідь повинен дати адвокат?

ПЛАН

проведення практичного заняття

ТЕМА № 8. Загальна характеристика трудового законодавства України.

З навчальної дисципліни: правознавство.

Категорія слухачів: студенти (слухачі).

Навчальна мета: відповідно до робочої навчальної програми дисципліни формування поняттєво-категоріального апарату з відповідної теми семінару, а також систематизованих стійких знань студентів (слухачів) щодо трудового законодавства.

Виховна мета: виховати активну громадянську позицію щодо правового регулювання трудового договору.

Розвивальна мета: сприяти розвитку у студентів (слухачів) навиків аналізу політико-правових поглядів видатних діячів, учених на питання (проблеми), які стосуються відповідної теми; робити власні висновки (узагальнення) щодо питань (проблем) теми навчальної дисципліни.

Обсяг навчального часу: 2 академічні години.

Навчальне обладнання, ТЗН: ноутбук.

Наочні засоби: робоча навчальна програма з правознавства, підручники, посібники.

Міжпредметні та міждисциплінарні зв'язки: теорія держави та права, конституційне право України, трудове право, право соціального забезпечення.

Навчальні питання:

1. Система трудового законодавства.
2. Правове регулювання трудового договору.
3. Робочий час і час відпочинку.
4. Правове регулювання оплати праці та трудової дисципліни.
5. Матеріальна відповідальність.
6. Правове регулювання охорони праці.
7. Індивідуальні та колективні трудові спори.

Література:

1. Карпунов В.М., Загоруй І.С., Сікілінда О.І. Правознавство: Навч. посіб.— Луганськ, 2006. — 712с.
2. Керецман В.Ю., Семерак О.С. Правознавство: Навч. посіб. — К.: Атіка, 2002. — 400с.
3. Правознавство: Навч. посіб. / заг. ред. С.М. Тимченко, Т.О. Коломоєць. — К. : Істина, 2007. — 480с.
4. Правознавство: Навч. посібник / за ред. Р.І. Кондратьєва. — К.: Видавничий Дім "Ін Юре", 2008. — 488с.
5. Правознавство : навч. посіб. / С. В. Дрожжина [та ін.] ; за ред. С. В. Дрожжиної. - К. : Знання, 2010. - 350 с.

6. Правознавство: Підручник / відп. ред. О.В. Дзера. — К. : Юрінком Інтер, 2008. — 848с.
7. Правознавство: Підручник / за ред. В.В. Копейчикова. — К.: Юрінком Інтер, 2002. — 736с.
8. Правознавство: Підручник / за ред. В.Ф. Опришка, Ф.П. Шульженка. — К.: КНЕУ, 2003. — 767с.
9. Рубан В.В. Правознавство. 250 задач з трудового права: [посібник]. — Х.: Основа, 2007. — 112с.
10. Шульга П.В. Основи правознавства. Навч. посібник. — К.: Атіка. - 2011.- 424 с.
11. Кодекс законів про працю України: за станом на 15 квітня 2006 р. — Офіц. вид. — К.: Атіка, 2006. — 104 с.

Методичні поради до заняття

При підготовці до практичного заняття студенти (слухачі) повинні ознайомитись з переліком винесених на заняття задач, використати наданий їм на лекціях матеріал та зазначену в методичних рекомендаціях літературу. Необхідно вивчити основні законодавчі акти, теоретичні матеріали, які рекомендуються до теми, проаналізувати статті ЦК України щодо основних положень про зобов'язання, договір, види зобов'язань та договорів, підстави виникнення та припинення зобов'язань, порядок укладення, зміни та розірвання договорів.

При вирішенні задач розглянути варіанти вирішення та обґрунтувати правильне рішення.

Задача 1

Продавець універмагу «Південний» В. був звільнений з роботи за п. 2 ст. 40 КЗпП України у зв'язку з капітальним ремонтом магазину, без попередньої згоди профспілкового органу, незважаючи на те, що В. членом профспілки є більше семи років. Обґрунтуйте рішення, посилаючись на конкретні норми права.

Задача 2

В., якому виповнилось 15 років вирішив влаштуватись на роботу у вільний від навчання час. Роботодавець Обласного Почтампу м. Черкас відмовив В.Цепко на тій підставі, що він ще неповнолітній. Чи правомірно відмовлено в проханні В.?

Задача 3

Наказом Керівника Рівненського АТП №160 було звільнено сім працівників з такими формулюваннями: «звільнено у зв'язку із вступом до вузу; переходом на пенсію за віком; у зв'язку з втратою довіри; у зв'язку з невідповідністю займаній посаді; вчиненням за місцем роботи розкрадання

майна власника». Хто із зазначених підстав звільнення вправі вимагати виплати вихідної допомоги і в якому розмірі?

Задача 4

При відкритті фірми «Надія» виникло питання щодо встановлення робочого тижня (п'яти чи шестиденного), оскільки одні працівники наполягали на встановленні тільки п'ятиденного. А як це питання вирішено в законі?

Задача 5

Відпрацювавши робочий рік, К. написала заяву про надання їй щорічної основної відпустки тривалістю 24 календарних дні. Заяву було задоволено частково і відпустку надано в обсязі 12 календарних дні. Чи правомірні дії роботодавця?

Задача 6

Працівниця заводу «Орлан» звернулася із заявою до роботодавця з проханням встановити їй неповний робочий день, оскільки їй необхідно здійснювати догляд за важко хворою мамою, що проживає з нею. Керівник заводу «Орлан» відмовив їй, посилаючись на умови виробництва. Чи правомірна відмова працівниці? Ваші юридичні поради працівниці щодо подальших дій.

ПЛАН

проведення практичного заняття

ТЕМА № 10. Система сімейного законодавства в Україні.

З навчальної дисципліни: правознавство.

Категорія слухачів: студенти (слухачі).

Навчальна мета: відповідно до робочої навчальної програми дисципліни формування поняттєво-категоріального апарату з відповідної теми семінару, а також систематизованих стійких знань студентів (слухачів) щодо сімейного законодавства України.

Виховна мета: сприяти формуванню наукового світогляду студентів (слухачів) щодо сімейних прав та обов'язків.

Розвивальна мета: сприяти розвитку у студентів (слухачів) навиків аналізу політико-правових поглядів видатних діячів, учених на питання (проблеми), які стосуються відповідної теми; робити власні висновки (узагальнення) щодо питань (проблем) теми навчальної дисципліни.

Обсяг навчального часу: 2 академічні години.

Навчальне обладнання, ТЗН: ноутбук.

Наочні засоби: робоча навчальна програма з правознавства, підручники, посібники.

Міжпредметні та міждисциплінарні зв'язки: теорія держави та права, конституційне право України, цивільне право, сімейне право.

Навчальні питання:

1. Сімейне право як галузь права: предмет, метод та принципи.
2. Сім'я за сімейним законодавством
3. Укладення та припинення шлюбу.
4. Права та обов'язки подружжя.
5. Права та обов'язки батьків та дітей. Позбавлення батьківських прав.
6. Форми влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування.

Література:

1. Карпунов В.М., Загоруй І.С., Сікілінда О.І. Правознавство: Навч. посіб.— Луганськ, 2006. — 712с.
2. Керецман В.Ю., Семерак О.С. Правознавство: Навч. посіб. — К.: Атіка, 2002. — 400с.
3. Правознавство: Навч. посіб. / заг. ред. С.М. Тимченко, Т.О. Коломоєць. — К. : Істина, 2007. — 480с.
4. Правознавство: Навч. посібник / за ред. Р.І. Кондратьєва. — К.: Видавничий Дім "Ін Юре", 2008. — 488с.
5. Правознавство : навч. посіб. / С. В. Дрожжина [та ін.] ; за ред. С. В. Дрожжиної. - К. : Знання, 2010. - 350 с.
6. Правознавство: Підручник / відп. ред. О.В. Дзера. — К. : Юрінком Інтер, 2008. — 848с.
7. Правознавство: Підручник / за ред. В.В. Копейчикова. — К.: Юрінком Інтер, 2002. — 736с.
8. Правознавство: Підручник / за ред. В.Ф. Опришка, Ф.П. Шульженка. — К.: КНЕУ, 2003. — 767с.
9. Рубан В.В. Правознавство. 250 задач з трудового права: [посібник]. — Х.: Основа, 2007. — 112с.
10. Шульга П.В. Основи правознавства. Навч. посібник. – К.: Атіка. - 2011.- 424 с.
11. Сімейне право України: Підручник / заг.ред. В.П. Мироненко. — К.: "Правова єдність", 2008. — 477с.
12. Сімейний кодекс України: Закон України від 10.01.2002 року.

Методичні поради до заняття

При підготовці до практичного заняття студенти (слухачі) повинні ознайомитись з переліком винесених на заняття задач, використати наданий їм на лекціях матеріал та зазначену в методичних рекомендаціях літературу. Необхідно вивчити основні законодавчі акти, теоретичні матеріали, які рекомендуються до теми, проаналізувати статті ЦК України щодо основних положень про зобов'язання, договір, види зобов'язань та договорів, підстави

виникнення та припинення зобов'язань, порядок укладення, зміни та розірвання договорів.

При вирішенні задач розглянути варіанти вирішення та обґрунтувати правильне рішення.

Задача 1

Дружина неодноразово висловлювала претензії своєму чоловікові щодо його ставлення до сім'ї, вважаючи, що він заробляє недостатньо грошей, а значить погано піклується про дружину і дітей. Чоловік ніяк не реагував на такі претензії дружини і не змінював роботу, але в сім'ї поведився гідно, сумлінно виховував дітей і допомагав по господарству.

Дружина подала заяву до відділу соціального захисту населення райдержадміністрації з проханням вплинути на чоловіка.

Яким буде результат звернення? Які принципи сімейного права порушені? Які органи здійснюють захист сімейних прав і за наявності яких обставин?

Задача 2

Громадяни Кравчук і Макарова вирішили одружитися і за вимогою батьків повінчалися в церкві. Порадившись із знайомими, вони впевнилися, що в сучасних умовах їхній шлюб є дійсним на підставі обряду вінчання і реєструвати його в органах РАЦС немає потреби.

Через рік Макарова вирішила розірвати шлюб і подала заяву до відділу РАЦС, який відмовив у її прийнятті.

Як оцінити дії відділу РАЦС? Як співвідносяться дії Кравчука і Макарової із загальними принципами сімейного права?

Задача 3

Укладаючи шлюб, громадянка РФ Андреева та громадянин України Ромців зберегли свої прізвища. Місцем проживання подружжя обрали м. Кривий Ріг, де в них через рік народився син. Після народження сина подружжя не дійшло згоди щодо його прізвища і тому подали до відділу РАЦС за місцем проживання заяву про надання дитині прізвища Ромців-Андреев. Однак відділ РАЦС задовольнити їхнє прохання відмовився і рекомендував подружжю надати сину або прізвище батька, або матері. Згадане рішення було оскаржене подружжям у суді за місцем проживання, який не прийняв заяву до розгляду, посилаючись на непідвідомчість даного спору суду, і порадив їм звернутися до органів опіки та піклування.

Чи обґрунтовані рішення відділу РАЦС та суду? Чи відповідає вимога подружжя Андреевої та Ромціва законодавству України? Який орган вирішує спори між батьками з приводу прізвища дитини?

Задача 4

Народивши від випадкового зв'язку дівчинку, І. Навитка віддала її до дитячого будинку. Через три роки вона забрала дівчинку до себе, а ще через рік

сусіди Навитки звернулися до місцевої адміністрації з заявою позбавити її батьківських прав. У заяві вказувалося, що Навитка веде аморальний спосіб життя (систематично випиває, часто приводить додому різних чоловіків), дитину не доглядає, дівчинка завжди голодна, неохайна, майже не має одяжі. Коли в матері збирається чергова компанія друзів, їй доводиться спати в коридорі.

Чи буде вирішене питання зазначеним органом? Чи є підстави для позбавлення Навитки батьківських прав? Який орган розглядає справи щодо позбавлення батьківських прав? Хто має право вимагати позбавлення батьківських прав? Які правові наслідки позбавлення батьківських прав? Чи можливе поновлення в батьківських правах?

Задача 4

Після розірвання шлюбу між подружжям Вівчаренко їхній 7-річний син був за рішенням суду залишений проживати з матір'ю. Батьки домовилися, що батько буде зустрічатися з хлопчиком двічі на місяць. Через рік мати хлопчика Вівчаренко К. вийшла заміж і з метою закріплення стосунків між її новим чоловіком та хлопчиком стала чинити всілякі перепони у спілкуванні батька з сином. Вона не дозволяла хлопчику гуляти на подвір'ї, де його міг побачити батько, а потім відвезла до своєї матері в село. Дізнавшись, де знаходиться син, Вівчаренко Г. приїхав до села і всупереч запереченням бабусі забрав хлопчика. Мати подала позов до суду щодо відібрання дитини. Батько подав зустрічний позов щодо визначення місця проживання сина.

Яка правова оцінка дій батька? Який орган має бути залучений судом до участі у справі? Яке рішення винесе суд за даним позовом?

Задача 5

Крушенко дала згоду на усиновлення її сина. Після винесення судового рішення про його усиновлення подружжям Федоренко, але до набрання цим рішенням законної сили, Крушенко подала заяву про те, що відкликає свою згоду на усиновлення дитини, внаслідок чого рішення суду було скасовано. Подружжя Федоренко подали позов до Крушенко, в якому зазначали, що внаслідок того, що вона раптово, без жодних пояснень відізвала згоду на усиновлення, заподіяла їм моральну шкоду.

Якими доказами позивач можуть обґрунтувати свій позов? Чи має бути задоволений такий позов судом?

Чи зобов'язана особа, що відхиляє згоду на усиновлення дитини, пояснювати причини свого вчинку?

Чи несе вона цивільну відповідальність за необґрунтований відзив згоди на усиновлення?

Задача 6

Подружжя Прокопенків через часті та тривалі від'їзди «на заробітки» не могли виховувати власного сина Івана. Тому він залишався на виховання у рідної тітки. Після її смерті, подружжя віддали Івана до дитячого закладу.

Керівник дитячого закладу запропонував дати згоду на усиновлення їхнього сина, оскільки вони не мають можливості його виховувати. Прокопенки відмовились, пояснивши, що вони листуватимуться з сином, і накопичивши певний капітал зможуть відкрити власну справу та припинити поїздки за кордон. Незважаючи на такі усні пояснення, керівник дитячого закладу подав відомості про Прокопенка Івана як про дитину, що позбавлена батьківського піклування. Після чого подружжя Симоненків познайомились з Іваном для того, щоб встановити з ним контракт для подальшого усиновлення. Через деякий час подружжя Симоненків звернулось до суду з заявою про усиновлення Прокопенка Івана. Суд постановив рішення про передачу Івана на усиновлення подружжю Симоненків, оскільки дитина перебуває в дитячому закладі більше 6 місяців, і тому, на думку суду, законодавством дозволено її усиновлення без згоди батьків.

Чи правильно виніс рішення суд? Чи можна вважати поважною причину, через яку подружжя Прокопенків не здійснює виховання власної дитини? Чи правильно діяв керівник дитячого закладу, коли давав згоду на усиновлення дитини? Як вчинити подружжю Прокопенків, якщо вони дізнаються про факт усиновлення через три місяці після цього?

Завдання для самостійної роботи (2 год.):

1. Пояснити співвідношення понять «укладення шлюбу» та «державна реєстрація шлюбу».
2. Ознайомитися зі змістом Правил реєстрації актів цивільного стану щодо реєстрації шлюбу.
3. Скласти перелік даних, які мають бути відображені в заяві про реєстрацію шлюбу.
4. Скласти перелік перешкод до реєстрації шлюбу та юридичних наслідків порушення вимог сімейного кодексу щодо цих обставин.
5. Скласти заяву про поновлення батьківських прав.
6. Записати види заробітку (доходу), які враховуються під час обчислення аліментів.
7. Скласти заяву про стягнення аліментів на користь дитини (повнолітнього сина, дочки, батька, діда).
8. Скласти позовну заяву з посиланнями на статті закону про зміну розміру аліментів (від імені платника аліментів).

Теми рефератів:

1. Позбавлення батьківських прав як санкція у сімейному праві.
2. Обов'язок повнолітніх дітей утримувати батьків та його виконання.
3. Розвиток інституту аліментних правовідносин в Україні.
4. Підстави стягнення неустойки (пені) за несплату аліментів.

ПЛАН

проведення практичного заняття

ТЕМА № 11. Загальна характеристика окремих галузей права України.

З навчальної дисципліни: правознавство.

Категорія слухачів: студенти (слухачі).

Навчальна мета: відповідно до робочої навчальної програми дисципліни формування поняттєво-категоріального апарату з відповідної теми семінару, а також систематизованих стійких знань студентів (слухачів) щодо житлового, фінансового, екологічного та земельного законодавства України.

Виховна мета: сприяти формуванню наукового світогляду студентів (слухачів) щодо багатоваріантності наукових підходів до поняття держави.

Розвивальна мета: сприяти розвитку у студентів (слухачів) навиків аналізу політико-правових поглядів видатних діячів, учених на питання (проблеми), які стосуються відповідної теми; робити власні висновки (узагальнення) щодо питань (проблем) теми навчальної дисципліни.

Обсяг навчального часу: 2 академічні години.

Навчальне обладнання, ТЗН: ноутбук.

Наочні засоби: робоча навчальна програма з правознавства, підручники, посібники.

Міжпредметні та міждисциплінарні зв'язки: теорія держави та права, екологічне право, фінансове право, податкове право.

Навчальні питання:

1. Житлове законодавство України: поняття і предмет його правового регулювання.
2. Право громадян на житло і форми його реалізації.
3. Фінансове законодавство. Фінанси та фінансова діяльність держави.
4. Поняття податку та його види.
5. Загальна характеристика екологічного законодавства.
6. Права і обов'язки власників природних ресурсів і природокористувачів.
7. Поняття і система земельного законодавства.
8. Право державної, комунальної та приватної власності на землю.

Література:

1. Карпунов В.М., Загоруй І.С., Сікілінда О.І. Правознавство: Навч. посіб.— Луганськ, 2006. — 712с.
2. Керецман В.Ю., Семерак О.С. Правознавство: Навч. посіб. — К.: Атіка, 2002. — 400с.
3. Правознавство: Навч. посіб. / заг. ред. С.М. Тимченко, Т.О. Коломоець. — К. : Істина, 2007. — 480с.
4. Правознавство: Навч. посібник / за ред. Р.І. Кондратьєва. — К.: Видавничий Дім "Ін Юре", 2008. — 488с.

5. Правознавство : навч. посіб. / С. В. Дрожжина [та ін.] ; за ред. С. В. Дрожжиної. - К. : Знання, 2010. - 350 с.
6. Правознавство: Підручник / відп. ред. О.В. Дзера. — К. : Юрінком Інтер, 2008. — 848с.
7. Правознавство: Підручник / за ред. В.В. Копейчикова. — К.: Юрінком Інтер, 2002. — 736с.
8. Правознавство: Підручник / за ред. В.Ф. Опришка, Ф.П. Шульженка. — К.: КНЕУ, 2003. — 767с.
9. Рубан В.В. Правознавство. 250 задач з трудового права: [посібник]. — Х.: Основа, 2007. — 112с.
10. Шульга П.В. Основи правознавства. Навч. посібник. – К.: Атіка. - 2011.- 424 с.
11. Галянтич М.К. Житлове право України: Навч. посібник. — К.: Юрінком Інтер, 2007. — 498с.
12. Екологічне право України. Академічний курс: Підручник / заг. ред. Ю.С. Шемшученко. — К.: Юридична думка, 2008. — 720с.
13. Земельне право України. Академічний курс: Підручник. — К.: Ін Юре, 2008. — 593с.
14. Зюнькін А.Г. Фінансове право: Навч. посібник. — К.: Персонал, 2008. — 561с.
15. Житловий кодекс Української РСР від 30 червня 1983 р. // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1983. – додаток до № 28. – Ст. 573.
16. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001р. // Урядовий кур'єр. – 2001. – 15 листопада.

Методичні поради до заняття

При підготовці до практичного заняття студенти (слухачі) повинні ознайомитись з переліком винесених на заняття задач, використати наданий їм на лекціях матеріал та зазначену в методичних рекомендаціях літературу. Необхідно вивчити основні законодавчі акти, теоретичні матеріали, які рекомендуються до теми, проаналізувати статті ЦК України щодо основних положень про зобов'язання, договір, види зобов'язань та договорів, підстави виникнення та припинення зобов'язань, порядок укладення, зміни та розірвання договорів.

При вирішенні задач розглянути варіанти вирішення та обґрунтувати правильне рішення.

Задача 1

Чижик М. мати 2-х дітей до 16 років(один з них інвалід), проживає в гуртожитку. Кімната, в якій проживає сім'я Чижик М. перебуває в аварійному стані і не відповідає санітарним вимогам. Вона звернулася в юридичну консультацію із запитаннями:

1. Чи має вона права на отримання соціального житла?
2. Який порядок взяття громадян на соціальний квартирний облік?

3. Які категорії осіб користуються правом позачергового та першочергового отримання квартир із житлового фонду соціального призначення?

4. Які підстави для відмови у взятті громадянина на соціальний квартирний облік?

5. Який порядок надання громадянам квартир із житлового фонду соціального призначення?

Дайте відповідь на запитання, посилаючись на необхідні правові норми.

Задача 2

Сачинський з сім'єю з 4 осіб перебував на обліку для поліпшення житлових умов під першим номером, а сім'я Мольченка з 5 осіб також перебувала на обліку, але під третім номером. При розподілі житлової площі ордер та трикімнатну квартиру був виданий Мольченку такому, що більше потребує поліпшення житлових умов.

Сачинський пред'явив позов про визнання виданого Мольченку ордера недійсним і виселення, вважаючи, що виданий він з порушенням правил про черговість надання громадянам житлових приміщень (ст. 43 ЖК України).

Замечуючи проти позову, Мольченку зазначав, що він з сім'єю зовсім не має житла, діти часто хворіють, а Сачинський проживає в однокімнатній квартирі, тому з урахуванням цих підстав квартира надана йому обгрунтовано.

Яке рішення повинен винести суд?

Задача 3

Мальцева в інтересах підопічного пред'явила державній адміністрації району вимогу про зобов'язання надати йому позачергово житлове приміщення, посилаючись на те, що після смерті батька він був влаштований до дитячого будинку, про що вона не знала. У даний час, встановивши опіку, вона забрала дитину з дитячого закладу, але квартира, в якій підопічний проживав з батьками, надана іншій сім'ї.

Відмовивши в задоволенні вимоги, адміністрація району посилалася на те, що квартира підопічному буде надана по досягненню ним повноліття і у разі, якщо він повернеться до попереднього місця проживання. У даний час Мальцева у праві поселити в підопічного в квартиру, наймачем якої вона є.

Чи правомірні дії державної адміністрації району і чи вправі Мальцева вимагати забезпечення житлом підопічного?

Задача 4

Охарактеризуйте ситуацію.

Школа третього ступеня, що має відповідну ліцензію Міністерства освіти та науки України, фінансується з бюджету і надає платні послуги з освіти, зокрема щодо підготування робітників різних професій.

Задача 5

Влітку гр. Петренко з двома друзями гр. Сидорчуком та гр. Толочком відпочивали у лісі, розвели багаття, напнули намети. Згодом вони спустилися до річки не загасивши багаття. В результаті чого сталася пожежа, було знищено 3 га лісового масиву.

Дайте правову оцінку діям гр. Петренка, Сидорчука та Толочка.

Задача 6

Громадянин М. на належній йому ділянці розпочав будівництво колодязя, маючи на меті використовувати підземні води для побутових і господарських потреб за допомогою спеціального технічного приладу (відцентрового насоса).

У цей час його відвідав інспектор територіальної інспекції гірничого нагляду, який, перевібивши умови та характер виконуваних робіт, прийняв постанову про їх припинення та наклав на М. адміністративний штраф у розмірі 200 грн., зазначивши, що останній порушив вимоги чинного законодавства.

М. оскаржив цю постанову до суду з вимогою усунення перешкод у користуванні природними ресурсами та стягнення збитків, заподіяних йому незаконним рішенням.

Окреслити коло суспільних правовідносин. Охарактеризувати правовідносини, що склалися. Вирішити справу.

Задача 7

Громадянин А. був членом партії «Зелена планета». Працюючи в науково-дослідному інституті і маючи допуск до таємної інформації, громадянин А. одного разу повідомив своїм партійним колегам відомості про незадовільний стан довкілля, про аварії за минулий рік на атомних станціях. Ці дані стали відомі йому внаслідок службової діяльності.

Чи підлягає громадянин А. відповідальності? Якій?

Запитання до заняття:

1. Загальна характеристика договірних відносин стосовно житла.
2. Які види договорів, що укладаються стосовно житла Ви знаєте? Які їх істотні умови?
3. До кожного із видів договорів підготуйте перелік нормативно-правових актів, яких слід дотримуватись при його укладенні.
4. Поняття договору найму житла та його різновиди.
5. Які істотні умови договору найму житла?
6. Дайте правову характеристику договору піднайму житла.
7. Підстави і наслідки припинення договору оренди житлового приміщення.

Завдання для самостійної роботи (- год.):

1. Розробити схему „Структура житлового фонду України”

2. За матеріалами рекомендованих навчальних підручників та посібників визначте систему нормативно-правових актів як джерела фінансового права (за видами класифікації).
3. Визначте, чи є наступні правовідносини фінансовими, а якщо так, то назвіть суб'єкти та об'єкти таких правовідносин: сплата адміністративного штрафу за порушення правил дорожнього руху; отримання банківського кредиту юридичною особою; відкриття банківського рахунку фізичною особою; плата за оренду землі; сплата фізичною особою комунальних платежів.
4. Обґрунтуйте, чи звільняються від оподаткування податком на додану вартість платні послуги з підготування робітників різних професій.

Теми рефератів:

1. Проблеми та перспективи розвитку житлового законодавства.
2. Проведення житлової політики в Україні.
3. Міжнародне співробітництво у сфері фінансів.

ПЛАН проведення семінарського заняття

ТЕМА № 12. Міжнародно-правове регулювання відносин в Україні.

З навчальної дисципліни: правознавство.

Категорія слухачів: студенти (слухачі).

Навчальна мета: відповідно до робочої навчальної програми дисципліни формування поняттєво-категоріального апарату з відповідної теми семінару, а також систематизованих стійких знань студентів (слухачів) щодо поняття та ознак держави.

Виховна мета: сприяти формуванню наукового світогляду студентів (слухачів) щодо багатоваріантності наукових підходів до поняття держави.

Розвивальна мета: сприяти розвитку у студентів (слухачів) навиків аналізу політико-правових поглядів видатних діячів, учених на питання (проблеми), які стосуються відповідної теми; робити власні висновки (узагальнення) щодо питань (проблем) теми навчальної дисципліни.

Обсяг навчального часу: 2 академічні години.

Навчальне обладнання, ТЗН: ноутбук.

Наочні засоби: робоча навчальна програма з правознавства, підручники, посібники.

Міжпредметні та міждисциплінарні зв'язки: теорія держави та права, конституційне право України, державне право зарубіжних країн, історія держави та права зарубіжних країн, міжнародне право.

Навчальні питання:

1. Загальна характеристика міжнародного права. Суб'єкти міжнародного права.
2. Визнання і правонаступництво у міжнародному праві.
3. Відповідальність і санкції у міжнародному праві.
4. Право зовнішніх зносин.
5. Право міжнародних організацій.
6. Право міжнародних договорів.

Література:

1. Карпунов В.М., Загоруй І.С., Сікілінда О.І. Правознавство: Навч. посіб.— Луганськ, 2006. — 712с.
2. Керецман В.Ю., Семерак О.С. Правознавство: Навч. посіб. — К.: Атіка, 2002. — 400с.
3. Правознавство: Навч. посіб. / заг. ред. С.М. Тимченко, Т.О. Коломоєць. — К. : Істина, 2007. — 480с.
4. Правознавство: Навч. посібник / за ред. Р.І. Кондратьєва. — К.: Видавничий Дім "Ін Юре", 2008. — 488с.
5. Правознавство : навч. посіб. / С. В. Дрожжина [та ін.] ; за ред. С. В. Дрожжиної. - К. : Знання, 2010. - 350 с.
6. Правознавство: Підручник / відп. ред. О.В. Дзера. — К. : Юрінком Інтер, 2008. — 848с.
7. Правознавство: Підручник / за ред. В.В. Копейчикова. — К.: Юрінком Інтер, 2002. — 736с.
8. Правознавство: Підручник / за ред. В.Ф. Опришка, Ф.П. Шульженка. — К.: КНЕУ, 2003. — 767с.
9. Рубан В.В. Правознавство. 250 задач з трудового права: [посібник]. — Х.: Основа, 2007. — 112с.
10. Шульга П.В. Основи правознавства. Навч. посібник. – К.: Атіка. - 2011.- 424 с.

Запитання до семінару:

1. Охарактеризуйте поняття “міжнародне право”, “міжнародне публічне право”.
2. Назвіть перших дослідників міжнародного права.
3. Що становить предмет і об'єкт міжнародного права?
4. Охарактеризуйте основні принципи міжнародного права як імперативні регулятори міжнародно-правових відносин.
5. Які джерела основних принципів міжнародного права Ви знаєте?
6. Які Ви можете виділити принципи, що стосуються підтримання міжнародного миру і безпеки?
7. Дайте визначення міжнародної правосуб'єктності.
8. Виділіть елементи міжнародної правосуб'єктності.
9. Яких Ви знаєте суб'єктів міжнародного права?
10. Виділіть ознаки держави як основного суб'єкта міжнародного права.

11. Що таке визнання в міжнародному праві?
12. Які Ви знаєте види, форми і способи визнання держав?
13. Що таке правонаступництво?
14. Які підстави правонаступництва?
15. Що таке континуїтет?
16. Які Ви знаєте підстави міжнародно-правової відповідальності?
17. Назвіть види і форми міжнародної відповідальності.
18. Перелічіть обставини, що виключають міжнародно-правову відповідальність.
19. У чому полягає міжнародна кримінальна відповідальність фізичних осіб?
20. Які особливості відповідальності міжнародних організацій?
21. Що таке міжнародне протиправне діяння?
22. У чому полягає відмінність міжнародного правопорушення від інших діянь?
23. Наведіть приклади міжнародних злочинів, злочинів міжнародного характеру і міжнародних правопорушень.
24. Наведіть приклади індивідуальних міжнародно-правових санкцій.
25. Наведіть приклади колективних міжнародно-правових санкцій.
26. Які Ви знаєте джерела права зовнішніх зносин?
27. Перелічіть внутрішньодержавні та закордонні органи зовнішніх зносин.
28. Які функції дипломатичних представництв?
29. У чому полягає початок та закінчення дипломатичної місії?
30. Які функції виконують консули?
31. Що таке консульський апарат?
32. Перелічіть дипломатичні ранги і посади за законодавством України.
33. Хто такі нунції?
34. Що таке консульський патент і консульський округ, екзекватура?
35. Наведіть приклади постійних і тимчасових місій.
36. Які головні і допоміжні органи ООН?
37. Як набувається членство в ООН?
38. Що таке ОБСЄ, РЄ, ЄС?
39. Що таке СНД, ГУАМ, ОЧЕС?
40. Які завдання НАТО?

Завдання для самостійної роботи (2 год.):

1. Сучасні доктрини розвитку міжнародного права.
2. Конституційна забезпеченість розвитку міжнародного права.
3. Етапи розвитку міжнародного права в Україні.
4. Особливості визнання воюючої або повсталі сторони.
5. Проблеми правонаступництва України в зв'язку з розпадом СРСР.
6. Правовий статус дипломатичних представництв за законодавством України і міжнародними актами.
7. Право ЄС як особлива правова система.
8. Особливості функціонування ОБСЄ.
9. Міжнародна правосуб'єктність міжнародних неурядових організацій.
10. Дипломатичний персонал України за кордоном, його привілеї та імунітети.

11. Особливості діяльності Міжнародного кримінального суду.

Теми рефератів:

1. Україна як суб'єкт міжнародного права.
2. Міжнародно-правові відносини України з іншими суб'єктами міжнародного права.
3. Особливості правосуб'єктності державоподібного утворення Ватикан.
4. Міжнародна законність і міжнародний правопорядок.
5. Звільнення від відповідальності в міжнародному праві.
6. Україна і її діяльність в ООН.

СИТУАТИВНІ ЗАВДАННЯ

Тема 1. Поняття, ознаки та функції держави

Завдання 1

Визначте про які теорії походження держави йде мова в уривках

1) Засновники Церкви мали два мечі; один вони залишили собі. Другий вручили государям для того, щоб ті могли управляти державами і вирішувати спори з іншими країнами. При цьому процес створення держави був подібний до процесу створення Богом світу.

2) Держави з'явилися в результаті корінних змін в економіці і в самому первісному суспільстві. Відбувся поділ праці. З'явилися багаті і бідні, утворилися класи. Щоб управляти в цих нових умовах, потрібна сила, яка придушувала б експлуатованих і захищала інтереси багатих. Такою силою стала держава.

3) Людські раси фізично і психічно нерівноцінні. Є раси вищі і нижчі. Вищі раси покликані панувати над іншими за допомогою держави і законів.

4) Держава походить з родини і є результатом її розростання. Вона - вища форма людського спілкування. Державна влада - це продовження батьківської влади, влади глави сім'ї.

Тема 2. Поняття, ознаки та соціальна цінність права

Завдання 2

Учень 9-го класу Андрій В. не поступився місцем у тролейбусі жінці, яка тримала на руках малу дитину. Визначити, які соціальні норми порушено.

Тема 3. Конституційні засади державно правового ладу в Україні, їх повноваження

Завдання 3

Дніпропетровська обласна рада прийняла рішення, згідно з яким визнала російську мову другою державною мовою та зобов'язала всі органи державної влади користуватись у роботі та у документообігу російською мовою

Чи правомірне рішення Дніпропетровської обласної ради? Хто може визначати мову як державну? Чи може обласна рада прийняти рішення про визнання мови регіональною та які правові наслідки цього?

Тема 5. Система кримінального законодавства України

Завдання 4

Деев з малозначного приводу взяв зі столу в ресторані пляшку, розбив її об стілець і загостреними краями наніс два удари в обличчя незнайомцю, спричинивши тому середньої тяжкості тілесні ушкодження. Завдання: кваліфікуйте дії

Завдання 5

Іванов, працюючи на автовантажувачі, порушив інструкцію з техніки безпеки: перевозив по території меблевої фабрики надгабаритний вантаж, частина якого впала на одного з учнів, які були на екскурсії, заподіявши йому середньої тяжкості тілесні ушкодження.

Іванова було засуджено за ч. 1 ст. 286 КК.

Завдання: Установити, чи правильно суд визнав об'єкт злочину.

Завдання 6

Петруня, Чекалін та Щекальов утворили стійку групу, розробили план розбійних нападів на окремих громадян та розподілили між собою функції. Для нападів їм була потрібна зброя. Щоб заволодіти зброєю і боєприпасами до неї, вони напали на працівника приватної охоронної фірми Шумова, який повертався в офіс фірми після вечірнього чергування. Діючи за задалегідь розробленим планом, Петруня штовхнув Шумова в неосвітлену частину підземного переходу, де вже чекав Щекальов, а той ударив потерпілого уламком труби по голові. Чекалін у цей час спостерігав за обстановкою. Коли Шумов упав, вони обшукали його і забрали пістолет «ТТ» та дві обойми набоїв. Шумов помер на місці події. Після цього, продовжуючи реалізовувати розроблений раніше план, Петруня, Чекалін та Щекальов вчинили три напади на окремих громадян: демонструючи пістолет і погрожуючи вбивством, вони відбирали у потерпілих гроші, коштовності, верхній одяг. Під час останнього нападу вони, діючи без попередньої змови, згвалтували малолітню Зінкевич, а потім за пропозицією Петруні, щоб приховати вчинені щодо неї злочини, вбили її.

Завдання 7

Громадянин Німеччини N, перебуваючи на борту туристичного лайнера, що пришвартувався в одеському порту, скоїв ряд хуліганських дій, що в Україні кваліфікуються як злочин.

Дайте юридичний аналіз викладеного факту.

Чи підлягає він кримінальній відповідальності за законодавством України?

Яку відповідальність буде нести громадянин Німеччини N.

Тема 6. Кримінально-процесуальне законодавство

Завдання 8

Вкажіть, Кримінальне процесуальне право це:

- система правових поглядів щодо кримінального провадження;
- порядок і послідовність проведення досудового розслідування та вирішення судом кримінального провадження;
- форма реалізації норм кримінального та кримінально-виконавчого права;
- система правових норм, що регулюють діяльність органів досудового розслідування, прокурора і суду, пов'язану із здійсненням кримінального провадження;
- система врегульованих законом дій і рішень у кримінальному провадженні.

Тема 7. Адміністративне законодавство

Завдання 9

Рішенням виконкому селищної ради було утворено адміністративну комісію у складі голови, секретаря і одного члена комісії (дільничний інспектор міліції) на комісію покладался, крім іншого, розгляд справ про самогоноваріння і про розпивання спиртних напоїв у громадських місцях.

Чи відповідає вимогам закону рішення виконкому?

Тема 8. Цивільно-правове регулювання суспільних відносин

Завдання 10

25 грудня 2008 р. на запрошення Григорія відсвяткувати із ним день народження прийшов Михайло. У присутності гостей Михайло урочисто подарував Григорію 2 тис. гривень. При цьому слід зазначити, що всі гості бачили, як Михайло вийняв із конверта чотири грошові знаки номіналом по 500 грн. кожний. 27 грудня дружина Михайла, дізнавшись про зроблений Григорію подарунок, влаштувала скандал і поставила вимогу перед чоловіком про повернення назад грошей. Вона вважала, що гроші можна повернути, оскільки договір дарування валютних цінностей укладено у неналежній формі. У зв'язку з тим, що на вимогу Михайла Григорій відмовився повернути гроші, перший звернувся до суду з позовом, у якому вимагав примусити Григорія до повернення грошей, як таких, які були отримані за недійсним (нікчемним) договором дарування. У свою чергу Григорій звернувся до суду з позовом, у якому просив суд визнати договір про дарування валютних цінностей дійсним. Яке рішення повинен прийняти суд? Свою відповідь обґрунтуйте.

Завдання 11

У 2000 році в подружжя Малиновських народилася дочка Оксана. У 2009 році мати Оксани Олена Малиновська померла. У 2010 році батько Оксани Герасим одружився з Матильдою. У тому ж році Матильда усиновила Оксану. У 2011 році в автомобільній катастрофі в один день загинули дід і баба Оксани (батьки померлої Олени). За померлими залишилося спадкового майна на суму триста тисяч грн. Заповіту спадкодавці не залишили. Майно, вартістю сто тисяч

грн., успадкувала Оксана. Поясніть, яким чином Оксана могла успадкувати це майно і чому саме в такому обсязі? Свою відповідь обґрунтуйте.

Завдання 12

Никифор та Валентина уклали шлюб у 1985 році. У 1986 році в них народився син Валерій, а в 1988 році — дочка Вероніка. За час перебування в шлюбі подружжя збудувало будинок і придбало земельну ділянку площею 0,3 га. У 2007 році Никифор та Валентина склали спільний заповіт щодо будинку та земельної ділянки. Ці об'єкти нерухомості вони заповіли Валерію. У 2010 році стосунки між подружжям різко погіршилися у зв'язку з тим, що Никифор почав залицятися до Еліни і мав намір з нею одружитися. 31 травня 2011 року Никифор та Валентина подали до ОДРАЦСу заяву про розірвання шлюбу. 28 червня 2011 року Никифор вирішив підкорити кілька карпатських вершин. 2 липня 2011 року його знайшли мертвим на вершині гори Петрус. Чи успадковуватиметься майно за Никифором? Якщо успадковуватиметься, то ким саме і в яких частках? Свою відповідь обґрунтуйте.

Завдання 13

Спадкодавець Максим мав дружину Власту, сина Петра, а також дочок Марію та Анжеліку. 2 грудня 2009 року Максим склав заповіт, за яким будинок заповів синові, автомобіль дружині, а земельну ділянку Марії. 10 лютого 2010 року Максим склав новий заповіт, за яким земельну ділянку заповів Анжеліці. 5 серпня під час сварки, будучи у нетверезому стані, Анжеліка скоїла умисне вбивство свого батька, що було встановлено вироком суду, який вступив у законну силу. Як буде розподілена спадщина? Свою відповідь обґрунтуйте.

Завдання 14

Орест та Маша уклали шлюб у 2000 році. На момент укладання шлюбу Орест був власником трикімнатної квартири. У 2001 році в них народилася дочка Наталія, а у 2005 році — дочка Тетяна. У 2008 році Маша через загальне захворювання стала інвалідом третьої групи, а у Ореста у 2010 році виявили цироз печінки. У січні 2011 року Орест виявив бажання укласти спадковий договір з Іваном, за яким останній мав оплачувати лікування та утримання відчужувача, а взамін, після смерті Ореста, Іван мав стати власником квартири. Нотаріус відмовився посвідчити цей договір як такий, що суперечить чинному законодавству. Чи є відмова нотаріуса правомірною? Свою відповідь обґрунтуйте.

Завдання 15

25 березня 2009 р. Олексій уклав договір позики із Петром. За цим договором Олексій отримав від Петра строком на два роки п'ятдесят тисяч грн., а після закінчення строку договору мав повернути шістьдесят тисяч грн. 25 квітня 2009р. Олексій раптово помер. Про смерть Олексія Петро дізнався 25 червня 2009р. 25 жовтня 2009р. Петро пред'явив вимогу Микиті, який успадкував майно за Олексієм, негайного повернення боргу. При цьому Петро посилюється на ч. 2 ст. 1281 ЦК відповідно до якої кредитор спадкодавця може пред'явити свої вимоги до спадкоємців, які прийняли спадщину, незалежно від

настання строку вимоги. Чи є вимога Петра правомірною? Свою відповідь обґрунтуйте.

Завдання 16

Під час перебування в гостях у Макара, Арсеній побачив у нього комп'ютер нової моделі, який йому дуже сподобався. Тут же Арсеній дізнався про те, що цей комп'ютер Макар бажає продати. Оскільки будучи в гостях у Макара Арсеній перебував у чудовому настрої, він зразу погодився придбати цю річ за 7000 грн., хоча ринкова вартість виробу становила тільки 6000 грн., до того ж комп'ютер новим не був. У зв'язку з тим, що Арсеній мав при собі тільки 2 тис. грн., він домовився з Макаром, що цю суму дасть йому одразу, а решту сплатить протягом одного місяця. Забравши річ додому, Арсеній через 25 днів дізнався, що погодився заплатити за неї значно більше ніж вона коштує і тому через місяць після укладення договору надіслав поштовим переказом Макару 3000 грн., а в SMS-повідомленні пояснив, що більше не заплатить, бо комп'ютер не коштує так багато. Макар звернувся з позовом до суду, у якому просив суд стягнути з Арсенія 2000 грн. Арсеній звернувся за порадою до юристів. Адвокат Сергій радив Арсенію звернутися із зустрічним позовом про визнання договору купівлі-продажу комп'ютера недійсним, як такого, що укладений під впливом помилки. Адвокат Владислав радив Арсенію звернутися до суду з позовом про розірвання договору купівлі-продажу комп'ютера. Дайте розгорнутий юридичний аналіз ситуації.

Завдання 17

У грудні 2006 р. Микола, будучи у стані легкого сп'яніння, вирішив відвідати зоопарк. Ставши на бетонну огорожу, яка була збудована навколо вольєра, в якому утримувалися тигри, він вирішив зняти на відеокамеру тигра. Однак останній високо підстрибнув і стягнув Миколу за ноги на землю. Забавляючись із відвідувачем зоопарку він наніс суттєву шкоду його здоров'ю. З метою врятування життя Миколи ветеринарний лікар зоопарку тричі вистрілював у звіра транквілізаторами. Тигр заснув, Микола кілька місяців лікувався, витративши на лікування понад 5000 грн. У свою чергу зоопарк витратив на лікування тигра понад 1000 грн. Микола звернувся з позовом до зоопарку про відшкодування шкоди, заданої його здоров'ю. Зоопарк звернувся із зустрічним позовом про відшкодування шкоди, завданої здоров'ю тигра. Обидві сторони позовних вимог одна одної не визнали. Вирішіть спір.

Завдання 18

Валентину терміново потрібні були гроші на лікування. У зв'язку з цим він вирішив за низькою ціною продати кілька речей індивідуального користування. Про це випадково дізнався Данило, який працював контролером газового господарства, під час перевірки показань Валентинового лічильника. Вони домовились про те, що Данило придбає у Валентина мопед, ринкова вартість якого становила 1000 грн. за 700 грн. У зв'язку з тим, що грошей із собою у Данила не було вони домовилися про те, що Данило у якості завдатку залишить Валентині свій стільниковий телефон вартістю 1300 грн., а через 4 години принесе 700 грн., забере свій телефон і мопед. Передача телефона як

завдатку була оформлена згідно вимог законодавства у письмовій формі. Але коли Данило прийшов у визначений усною домовленістю час (у правочині щодо завдатку цей час було визначено), мопед уже було продано Валентином Олегу за 900 грн. У зв'язку з цим Данило поставив вимогу перед Валентином щодо повернення телефону і виплати його вартості, тобто отримання суми завдатку у подвійному розмірі. Виконати цю вимогу Валентин відмовився, він погоджувався тільки на те, щоб повернути телефон. Отримавши відмову, Данило звернувся з позовом до суду, у якому просив суд задовольнити його вимогу до Валентина. Валентин звернувся із зустрічним позовом, у якому просив визнати укладений ним із Валентином договір купівлі-продажу недійсним, як такий, що суперечить закону у частині обрання способу забезпечення виконання зобов'язання. Дайте юридичний аналіз ситуації.

Завдання 19

Юрій прочитав у газеті оголошення, у якому йшлося про те, що громадянин Ковтуненко заплатить тисячу п'ятсот грн. будь-якій особі, яка приведе йому додому його зниклого собаку пуделя. За тиждень до цього пудель зник з дому. Безробітний Юрій вирішив, що йому було б непогано таким чином трохи підзаробити. Вільного часу в нього було вдосталь, і він вирушив на пошуки собаки. Наступного дня він побачив собаку у дворі Малишева, який за чотири дні до цього знайшов її в міському парку. Юрій показав Малишеву оголошення в газеті (а про його існування Малишев нічого не знав) і поставив вимогу перед Малишевим віддати йому собаку, якого він має намір повернути господарю. Малишев, який сам був не проти отримати тисячу п'ятсот грн., заявив Юрію, що вже наступного дня сам поверне собаку Ковтуненкові. Вночі Юрій проник на подвір'я Малишева, зламав двері хліва й забрав собаку, якого віддав власнику, отримавши при цьому заявлену в оголошенні винагороду. Малишев вважає, що половина винагороди має належати йому, бо саме він підібрав бездоглядну домашню тварину і мав намір її повернути наступного дня після того, як дізнався, хто є власником цієї тварини. Дайте розгорнутий юридичний аналіз ситуації.

Тема 9. Загальна характеристика трудового законодавства України

Завдання 20

25 серпня 2008 р. слюсар Борис подав заяву про розірвання трудового договору з 8 вересня 2008 р. Роботодавець погодився звільнити Бориса з 1 вересня. Останній не заперечував. Однак, у зв'язку з певними обставинами 29 серпня Борис передумав розривати трудовий договір із роботодавцем і звернувся до роботодавця із письмовою заявою, у якій відкликав свою попередню заяву. У відповідь роботодавець заявив йому, що оскільки він дозволив Борису розірвати трудовий договір із підприємством до закінчення строку попередження, то, це означає, що трудовий договір припиняється за угодою сторін (п.1 ст. 36 КЗпП). Анулювання такої домовленості може мати місце лише за взаємної згоди про це роботодавця і працівника. Оскільки цього не сталося, 1 вересня 2008 р. трудовий договір було розірвано з Борисом за п.1

ст. 36 КЗпП. Дайте юридичний аналіз ситуації.

Завдання 21

25 серпня 2007 р. Валентина подала власнику магазину «Мальвіна» Дмитру заяву про прийняття на роботу в якості продавця. Наказ про її прийняття на роботу Дмитром видано не було, але за усною домовленістю зарплата Валентини мала становити 600 грн. у місяць. Пропрацювавши місяць без вихідних Валентина почала вимагати звірки та ревізії. Її вимога була задоволена. Ревізорами було складено акт про відсутність недостачі. Після проведеної ревізії Валентина віддала ключі від магазину, оскільки з нею не було укладено договору про працевлаштування і нічого не було заплачено за пропрацьований період. Через тиждень після цього до Валентини прийшов Дмитро і повідомив її про виявлену недостачу у розмірі 1500 грн. та поставив вимогу про покриття недостачі. Валентина це зробити відмовилась. Ще через два дні Дмитро подзвонив Валентині і заявив, що якщо не буде внесена сума недостачі в розмірі 3000 грн., то буде спалена її хата, а малолітня дочка вбита. На другий день Дмитро підпалив Валентині сарай. Дайте юридичний аналіз ситуації.

Тема 10. Система сімейного законодавства в Україні

Завдання 22

Подружжя Марченко Валентина і Семен протягом декількох останніх років спільного сімейного життя почали зловживати міцними спиртними напоями, і, унаслідок стали хронічними алкоголіками. Їх 9-річна дочка Мирослава щоразу під час чергового запою батьків тікала до своєї бабусі по материнській лінії Надії Петрівни. Протверезившись, Валентина Марченко забирала дитину додому. Валентина Петрівна вважала, що виною всьому чоловік її дочки: це він привчив Валентину пити горілку разом з ним «за компанію». Тому Надія Петрівна заявила до органу опіки та піклування тільки стосовно Семена, мовляв, він споює дружину, не займається вихованням дочки і попросила сприяння у позбавленні його батьківських прав. Суд вирішив позбавити батьківських прав обох батьків. Опікуном Мирослави була призначена її бабуся – Надія Петрівна. Пенсіонерка, якій виповнилося 60 років, могла розраховувати лише на свої 900 грн. пенсії. Крім того, що на ці кошти треба було жити разом з онукою, доводилося сплачувати за квартиру дітей-алкоголіків, щоб не втратити її задля Мирослави. Існувати при таких витратах було нереально, тому Надія Петрівна звернулася до бабусі і дідуся Мирослави по лінії батька – Хоменкам.

Оскільки Хоменки дали на утримання онучки лише один раз 300 грн., а потім відмовились давати гроші, пославшись на свої фінансові труднощі, Надія Петрівна подала позов до суду про присудження аліментів. Хоменки з позовними вимогами не погодились. У судовому засіданні з'ясувалося, що сукупний дохід Хоменків становить 7 тис. 300 грн. на місяць. Заробітна плата дідуся становить 6 тис. грн., а пенсія бабусі – 1 тис. 300 грн. Батьки ж

Мирослави – постійної роботи не мають, а випадкові заробітки негайно пропивають.

Чи мала право Надія Петрівна як опікун Мирослави, від свого імені подати позов про стягнення аліментів з діда та баби по батьківській лінії на користь онучки? Чи зобов'язані дідусь і бабуся Хоменки, які не є її опікунами, утримувати онучку? Чи зобов'язані опікуни забезпечувати підопічних матеріально?

Чи повинні сплачувати аліменти батьки, яких позбавлено батьківських прав? Чим повинен керуватися суд при ухваленні рішення за позовом Надії Петрівни?

Завдання 23

Дізнавшись про намір батьків дати дитині ім'я «Королева Вікторія», бабуся була категорично проти цього. Тому вона самостійно звернулася до органів реєстрації актів цивільного стану і зареєструвала дитину як «Анастасія». Тоді батьки дівчинки подали до органу РАЦС спільну заяву, в якій просили змінити ім'я дочки.

Чи має право орган РАЦС прийняти таку заяву і задовольнити вимоги батьків? Чи правомірно вчинила бабуся? Чи міг орган РАЦС у даному випадку зареєструвати дитину за заявою бабусі? Чи може орган РАЦС зареєструвати дитину за іменем «Королева Вікторія» та яким актом регулюються питання підбору імені дитини?

Завдання 24

Святослав проживав із Тамарою 21 рік без реєстрації шлюбу. Останні 12 років Тамара була паралізована і тому Святослав доглядав її і утримував. У грудні 2008 року Тамара померла, заповіту не залишила. Єдиний спадкоємець за законом, її сестра Богдана, поставила вимогу перед Святославом звільнити жиле приміщення, оскільки незабаром вона отримає свідоцтво про право власності на це приміщення як єдиний спадкоємець померлої. Дайте пораду Святославу, як йому стати спадкоємцем.

Завдання 25

Польський громадянин Анжей Паломські у відділі реєстрації актів цивільного стану м. Познань зареєстрував шлюб із українською громадянкою Надією Крищенко, матір'ю його позашлюбної дитини.

Ще до реєстрації шлюбу при оформленні свідоцтва про народження дитини Н. Крищенко вписала батьком дитини свого знайомого (за його згодою).

До яких дій мають вдатись батьки, щоб оформити вірогідне свідоцтво про народження своєї дитини? Яке право підлягає застосуванню щодо вирішення цієї правової ситуації та який орган є компетентним?

Як необхідно співвідносити положення Договору між Україною та Польщею про правову допомогу із положенням ст. 289 Сімейного кодексу України? Що означає «форма визнання дитини» та які особливості визнання дитини батьком мають місце в цій ситуації?

Завдання 26

Крушенко дала згоду на усиновлення її сина. Після винесення судового рішення про його усиновлення подружжям Федоренко, але до набрання цим рішенням законної сили, Крушенко подала заяву про те, що відкликає свою згоду на усиновлення дитини, внаслідок чого рішення суду було скасовано. Подружжя Федоренко подали позов до Крушенко, в якому зазначали, що внаслідок того, що вона раптово, без жодних пояснень відізвала згоду на усиновлення, заподіяла їм моральну шкоду.

Якими доказами позивач можуть обґрунтувати свій позов? Чи має бути задоволений такий позов судом?

Чи зобов'язана особа, що відхиляє згоду на усиновлення дитини, пояснювати причини свого вчинку?

Чи несе вона цивільну відповідальність за необґрунтований відзив згоди на усиновлення?

Завдання 27

Суненько М. В., що перебуває у фактичних шлюбних відносинах з Баєвою Т. О., відправив до суду поштою заяву про усиновлення ним покинутого батьками в пологовому будинку Гуревича Романа. Через тиждень Суненько М. В. отримав повістку про виклик його у судове засідання. Разом з ним з'явилася Баєва Т. О. та подала клопотання про залучення її як третьої особи і заяву з проханням відмовити в усиновленні. В обґрунтування цих вимог заявляла, що не згодна на усиновлення Суненьком М. В. дитини тому, що здатна народити дитину від нього.

Чи має юридичне значення відсутність згоди на усиновлення особи, що перебуває у фактичних шлюбних відносинах з усиновителем?

Чи можна відправити заяву про усиновлення до суду поштою або передати через представника?

Завдання 28

Укладаючи шлюб, громадянка РФ Андреева та громадянин України Ромців зберегли свої прізвища. Місцем проживання подружжя обрали

м. Кривий Ріг, де в них через рік народився син. Після народження сина подружжя не дійшло згоди щодо його прізвища і тому подали до відділу РАЦС за місцем проживання заяву про надання дитині прізвища Ромців-Андреев. Однак відділ РАЦС задовольнити їхнє прохання відмовився і рекомендував подружжю надати сину або прізвище батька, або матері. Згадане рішення було оскаржене подружжям у суді за місцем проживання, який не прийняв заяву до розгляду, посилаючись на непідвідомчість даного спору суду, і порадив їм звернутися до органів опіки та піклування.

Чи обґрунтовані рішення відділу РАЦС та суду? Чи відповідає вимога подружжя Андреевої та Ромціва законодавству України? Який орган вирішує спори між батьками з приводу прізвища дитини?

Завдання 29

13 червня 2012 року 29-літня Марія Світлова пред'явила позов про встановлення батьківства і стягнення аліментів до Сидорчука В.Т.

При цьому Світлова вимагала стягнути з нього кошти на утримання

дитини за минулий із дня народження дитини строк (з 16 лютого 2008 року), тому що Сидорчук всіляко ухилявся від утримання дитини: кілька разів змінював місце роботи і місце проживання, а зараз збирається переїжджати до іншої країни для постійного проживання .

Суд задовольнив позов, визнавши Сидорчука В.Т. батьком дитини.

Чи будуть задоволені вимоги Світлової стосовно стягнення аліментів?

Тема 11. Загальна характеристика окремих галузей права України

Завдання 30

У грудні 2008 року громадянин України Волох виїхав на постійне проживання за кордон і у тому ж місяці був прийнятий до громадянства Угорщини. В Україні у нього залишилося 0,5 га сільськогосподарських угідь, які він у 2007 році здав у оренду. Відповідний договір він уклав з орендарем ще на 2 роки, однак представник органу місцевого самоврядування попередив Волох про те, що він, як іноземний громадянин не може володіти земельною ділянкою сільськогосподарського призначення і тому ця ділянка підлягає відчуженню. Волох з цим не згоден, оскільки про це прямо не зазначено у земельному законодавстві. Вирішіть спір.

Завдання 31

Під час голосування на виборах Президента України 31 жовтня 2004 р. на виборчу дільницю м. Нікополь прибуло 15 ромів, із яких письменним був тільки один. Всі вони звернулися до голови дільничної виборчої комісії з проханням, щоб у кабінку для голосування з ними зайшов їхній товариш, який вмє читати і писати, з метою надання допомоги у заповненні виборчого бюлетеня. Голова ДВК відмовив їм у цьому, посилаючись на те, що відповідно до частини 4 статті 76 Закону України „Про вибори Президента України”, до кабінки для голосування може запросити іншу особу тільки той виборець, який має фізичні вади. Неписьменність такою вадю не є. Тому голова ДВК заборонив члену ДВК видавати ромам бюлетені для голосування. До того ж, на його думку, якби такий дозвіл було надано, мало б місце порушення таємниці голосування. Чи правомірні були дії голови ДВК? Свою відповідь обґрунтуйте.

Завдання 32

До Міністерства юстиції України звернулася із заявою про реєстрацію і видачу реєстраційного свідоцтва, створена на установчому з'їзді політична партія „Нова генерація”. У програмі цієї партії, зокрема, містилися положення про те, що Україна для українців, що членам партії забороняється відвідувати молитовні будинки, що партія може мати у своєму підпорядкуванні дружинників, котрі можуть мати на озброєнні холодну і пневматичну зброю, що партія прагне повернути прогресивну систему оподаткування (чим більша зарплата, тим більший відсоток податку повинен сплачуватися), що партія хоче заборонити навчання за контрактом у державних вузах. На підтримку створення політичної партії було зібрано 12 тис. підписів. З них у восьми областях України по одній тисячі (підписи були зібрані у кожній адміністративно-територіальній одиниці області), а у п'яти областях України

по вісімсот підписів (підписи були зібрані тільки в обласних центрах). Міністерство юстиції у реєстрації політичної партії відмовило. Чи правомірною є відмова? Свою відповідь обґрунтуйте.

Завдання 33

Громадянка України вийшла заміж за громадянина Великобританії. Протягом двох років вони проживають на території України. У них народилася дитина. За яких умов дитина має право набути громадянство України? Яким законом слід керуватися при визначенні громадянства дитини?

Завдання 34

Громадянин України звернувся до Уповноваженого Верховної Ради з прав людини про порушення його права на здійснення підприємницької діяльності не забороненої законом. Дайте юридичний аналіз викладеного факту. Який вид гарантій на здійснення своїх прав реалізував громадянин України? Які нормативні акти забезпечили громадянину право на звернення до Уповноваженого Верховної Ради з прав людини?

Завдання 35

Громадянин України був призваний до лав Збройних сил України. У військовій частині він відмовився брати до рук зброю, мотивуючи це своїми релігійними переконаннями. Дати юридичну кваліфікацію казусу. Чи порушені конституційні права громадянина? Як вирішити це питання? Які нормативні акти регулюють дане питання?

Тема 12. Міжнародно-правове регулювання відносин в Україні

Завдання 36

Держава А веде бойові дії з державою Б. При цьому державі Б активно надає інформаційну та пропагандистську підтримку держава В. В результаті однієї з спеціальних операцій підрозділи військ А захопили на території Б комплекс будівель і споруд, що належать консульству і торгпредству держави В і заарештували всіх його співробітників. Дайте правову оцінку діям військ держави А.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

Модуль 1

1. ЕЛЕМЕНТАМИ, ЩО ХАРАКТЕРИЗУЮТЬ ФОРМУ ДЕРЖАВИ Є:

- А. форма державного устрою;
- В. демократичний режим;
- С. тоталітарний режим;
- Д. всі відповіді неправильні.

2. В ЯКОМУ СУСПІЛЬСТВІ ВІДНОСИНИ МІЖ ЛЮДЬМИ РЕГУЛЮЮТЬ «МОНОНОРМИ»:

- А. рабовласницькому;
- В. феодалському;
- С. первісному;

- D. деспотичному.
3. ЕЛЕМЕНТ ФОРМИ ДЕРЖАВИ, ЩО ВІДОБРАЖАЄ СПОСІБ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ, НАЗИВАЄТЬСЯ:
- A. формою державного правління;
 - B. формою державного устрою;
 - C. формою державної структури;
 - D. формою політичного режиму.
4. ЯК НАЗИВАЄТЬСЯ ВЛАСТИВІСТЬ ДЕРЖАВИ, ЯКА ПРОЯВЛЯЄТЬСЯ У ВЕРХОВЕНСТВІ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В КРАЇНІ ТА ЇЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ ЗОВНІ:
- A. правосуб'єктність
 - B. державний суверенітет
 - C. правоздатність
 - D. народний суверенітет.
5. ОЗНАКАМИ ПРАВА Є:
- A. обов'язковість виконання для всіх громадян;
 - B. встановлення правильного розподілу правоохоронних органів по країні;
 - C. розповсюджується тільки на окремих суб'єктів;
 - D. всі відповіді правильні.
6. ОЗНАКАМИ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ Є:
- A. поділ державної влади на виконавчу, законодавчу та судову;
 - B. наявність державної символіки;
 - C. поділ державної влади на виконавчу, законодавчу і контролюючу;
 - D. всі відповіді неправильні.
7. ЗА ФОРМОЮ ПОЛІТИЧНОГО РЕЖИМУ ДЕРЖАВИ ПОДІЛЯЮТЬСЯ НА:
- A. республіка;
 - B. імперія;
 - C. конфедерація;
 - D. всі відповіді неправильні.
8. ДО ЗАГАЛЬНО-СОЦІАЛЬНИХ ФУНКЦІЙ ПРАВА НАЛЕЖАТЬ:
- A. інформаційна, орієнтаційна, охоронна, регулятивна;
 - B. інформаційна, орієнтаційна, виховна;
 - C. орієнтаційна, охоронна, регулятивна;
 - D. охоронна, регулятивна.
9. НОРМА ПРАВА — ЦЕ:
- A. формально визначене, встановлене або офіційно визнане державою і забезпечене її примусовою силою правило поведінки загального характеру, направлене на врегулювання суспільних відносин;
 - B. нормативно-правовий акт, прийнятий вищим представницьким органом держави в особливому законодавчому порядку, що має найвищу юридичну силу й регулює найважливіші, з точки зору інтересів та потреб населення, суспільні відносини;
 - C. правило поведінки, що склалося в суспільстві в результаті багаторазового повторення, дотримується в силу звички;

- D. правило поведінки, що встановлюється громадськими організаціями й охороняється за допомогою заходів суспільного впливу, передбачених статутом громадської організації.
10. ЯКА З ПЕРЕЛІЧЕНИХ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ГАЛУЗЕЙ ПРАВА Є ЗАЙВОЮ:
- A. конституційна;
 - B. цивільна;
 - C. сімейна;
 - D. кримінальна.
11. НАЗВІТЬ ОСНОВНІ ПІДСТАВИ РОЗПОДІЛУ СИСТЕМИ ПРАВА ЗА ГАЛУЗЯМИ:
- A. розсуд законодавця;
 - B. предмет і метод правового регулювання;
 - C. характер джерел права;
 - D. характер суспільних відносин.
12. ЯКИМИ СПОСОБАМИ ЗДІЙСНЮЄТЬСЯ СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА?
- A. інкорпорація та кодифікація;
 - B. фундаментація та кодифікація;
 - C. корпорація та групування;
 - D. інкорпорація та фундаментація.
13. СТРУКТУРНИМИ ЕЛЕМЕНТАМИ СИСТЕМИ ПРАВА Є:
- A. норми права, інститути права, підгалузі права, галузі права;
 - B. звичаєві норми, інститути права, галузі права;
 - C. підгалузі права, галузі права;
 - D. всі варіанти відповіді невірні.
14. УГОДА МІЖ ДВОМА І БІЛЬШЕ СУБ'ЄКТАМИ ПРАВА, ЩО МІСТИТЬ ОBOB'ЯЗКОВІ ДЛЯ НИХ ЮРИДИЧНІ ПРИПИСИ, - ЦЕ:
- A. контракт;
 - B. правовий прецедент;
 - C. нормативний договір;
 - D. нормативно-правовий акт.
15. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ – ЦЕ
- A. система правових норм , що регулюють основи Конституційного ладу України, загальні засади правового статусу людини і громадянина, територіальний устрій, система державних органів, основні положення і принципи організації місцевого самоврядування в Україні;
 - B. система наукових знань про національну державну правову систему;
 - C. система наукових знань про історію створення Конституції України;
 - D. система правових норм , що регулюють основи Конституційного устрою України.
16. НАЗВІТЬ СУБ'ЄКТ, ЩО Є ДЖЕРЕЛОМ ВЛАДИ В УКРАЇНІ:
- A. населення України;
 - B. президент України;

- C. народ;
 - D. народні депутати.
17. УКРАЇНА ЯК СОЦІАЛЬНА ДЕРЖАВА ВИЗНАЄ НАЙВИЩОЮ СОЦІАЛЬНОЮ ЦІННІСТЮ
- A. людину;
 - B. народ;
 - C. демократію;
 - D. апарат держави;
18. Виборцями є громадяни України, які:
- A. постійно проживають на території України;
 - B. які мають право голосу;
 - C. не є неповнолітніми;
 - D. добровільно погоджуються брати участь у виборах.
19. НАТУРАЛІЗАЦІЯ – ЦЕ:
- A. набуття громадянства за народженням;
 - B. колективне набуття громадянства;
 - C. надання органами державної влади за наявності певних умов громадянства особам, які подали про це клопотання;
 - D. втрата громадянства.
20. ПРИНЦИПИ «ПРАВА КРОВІ» І «ПРАВА ҐРУНТУ» ЗАСТОСОВУЮТЬСЯ ПРИ НАБУТТІ ГРОМАДЯНСТВА ШЛЯХОМ:
- A. натуралізації;
 - B. оптації;
 - C. трансферту;
 - D. філіації;
21. ЯКИЙ КОНСТИТУЦІЙНИЙ СКЛАД ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ?
- A. 350 депутатів;
 - B. 200 депутатів;
 - C. 450 депутатів;
 - D. 400 депутатів;
22. ЯКИЙ ОРГАН ВЛАДИ МАЄ ПОВНОВАЖЕННЯ СХВАЛЮВАТИ І ВІДХИЛЯТИ ПРОГРАМИ ДІЯЛЬНОСТІ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ?
- A. Президент України;
 - B. Конституційний Суд України;
 - C. Верховна Рада України;
 - D. Прем'єр-міністр України;
23. ЯКОГО ВІКУ МАЄ ДОСЯГТИ ОСОБА, ЯКА ОБИРАЄТЬСЯ ПРЕЗИДЕНТОМ УКРАЇНИ:
- A. 40 років;
 - B. 25 років;
 - C. 35 років;
 - D. 45 років.
24. ВІДПОВІДНО ДО КОНСТИТУЦІЇ ПРЕЗИДЕНТ УКРАЇНИ НЕ МОЖЕ:

- A. мати повноваження у сфері функціонування законодавчої влади;
 - B. призначати членів Кабінету міністрів України;
 - C. звільняти голів місцевих державних адміністрацій;
 - D. обіймати посаду в органах державної влади або в об'єднаннях громадян;
25. ВИЩИМ ОРГАНОМ У СИСТЕМІ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ Є:
- A. Президент України;
 - B. Кабінет Міністрів України;
 - C. Верховна Рада України;
 - D. Верховний Суд України.
26. ЯКА ПОСАДОВА ОСОБА ЧИ ОРГАН ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ УПОВНОВАЖЕНІ ВИКОНУВАТИ ОБОВ'ЯЗКИ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ У РАЗІ ДОСТРОКОВОГО ПРИПИНЕННЯ ЙОГО ПОВНОВАЖЕНЬ НА ПЕРІОД ДО ОБРАННЯ І ВСТУПУ НА ПОСТ НОВОГО ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ:
- A. Голова Верховної Ради України;
 - B. Прем'єр-міністр України;
 - C. Міністр оборони України;
 - D. найстарший за віком народний депутат України.
27. ВИКОНАВЧУ ВЛАДУ В ОБЛАСТЯХ ТА РАЙОНАХ, ВІДПОВІДНО ДО КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ, ЗДІЙСНЮЮТЬ:
- A. обласні та районні державні адміністрації;
 - B. обласні та районні ради;
 - C. виконавчі комітети обласних та районних рад;
 - D. губернатори районів та областей;
28. Верховний Суд України є:
- A. вищим судовим органом спеціалізованих судів;
 - B. найвищим судовим органом у системі судів загальної юрисдикції;
 - C. найвищим судовим органом усіх судів України, включаючи і Конституційний Суд України;
 - D. найвищим судовим органом у системі надзвичайних і особливих судів;
 - E. вищим судовим органом щодо приватних судів.
29. ЗАГАЛЬНИЙ СКЛАД СІЛЬСЬКОЇ, СЕЛИЩНОЇ, МІСЬКОЇ РАДИ ВИЗНАЧАЄТЬСЯ:
- A. Сільським, селищним, міським головою.
 - B. Територіальною виборчою комісією.
 - C. Самою радою.
 - D. Верховною Радою України.
 - E. Обласною або районною радою.
30. НАЗВІТЬ СУБ'ЄКТА, ПЕРЕД ЯКИМ ДЕПУТАТ МІСЦЕВОЇ РАДИ ВІДПОВІДАЛЬНИЙ І ПІДЗВІТНИЙ:
- A. Народні депутати України.
 - B. Сільський, селищний, міський голова.
 - C. Голова обласної ради.
 - D. Виборці.

Модуль 2

1. ЩО ТАКЕ КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ ЯК ГАЛУЗЬ ПРАВА?

- A. сукупність кримінально-правових норм, сформульованих і прийнятих Верховною Радою України у вигляді законів, які визначають підстави та принципи кримінальної відповідальності, а також те, які суспільно небезпечні діяння є злочинними і які покарання слід застосовувати до осіб, що їх вчинили;
- B. система юридичних норм, встановлених парламентом, які визначають систему і види покарань, які можуть бути призначені особам, що вчинили злочин;
- C. система юридичних норм, встановлених парламентом, які визначають відповідальність та покарання, які можуть бути призначені особам, що вчинили злочин;
- D. система правових норм, встановлених народом України, що визначають які суспільно небезпечні діяння є злочинами і які покарання можуть бути призначені особам, які їх вчинили.

2. СИСТЕМА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА СКЛАДАЄТЬСЯ З:

- A. Загальної та Особливої частин;
- B. Загальної та Спеціальної частин;
- C. Простої та Особливої частин;
- D. Простої та Спеціальної частин;

3. ЗАКОН ПРО КРИМІНАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ – ЦЕ:

- A. Кримінальний кодекс України, який ґрунтується на Конституції України та загальновизнаних принципах і нормах міжнародного права;
- B. система національних законодавчих актів України та імplementованих у них положень міжнародних договорів, що містять норми різних галузей права;
- C. система положень міжнародних договорів, що містять норми кримінального права;
- D. система національних законодавчих актів України, що містять норми кримінального права;

4. ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ ЗЛОЧИНОМ ВИЗНАЄ:

- A. визначене законом України суспільно небезпечне діяння, яке посягає на права та законні інтереси особи;
- B. суспільно небезпечне діяння, передбачене кримінальним законом, яке вчиняється винно суб'єктом злочину і є караним;
- C. суспільно небезпечне, протиправне, винне діяння вчинене особою;
- D. передбачене законом про кримінальну відповідальність суспільно небезпечне, винне діяння, вчинене суб'єктом злочину.

5. ПОРЯДОК КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ ВИЗНАЧАЄТЬСЯ:

- A. Міжнародними угодами, указами Президента України, кримінальним процесуальним законодавством України.

- В. Лише кримінальним процесуальним законодавством України.
- С. Кримінальним законодавством України, міжнародними угодами, указами Президента України, кримінальним процесуальним законодавством України.
- Д. Кримінальним законодавством України, міжнародними угодами, кримінальним процесуальним законодавством України, іншими нормативно-правовими документами.
6. ЯК СПІВВІДНОСЯТЬСЯ ПОНЯТТЯ «КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС», «КРИМІНАЛЬНЕ СУДОЧИНСТВО» ТА «КРИМІНАЛЬНЕ ПРОВАДЖЕННЯ»?
- А. ці поняття рівнозначні
- В. поняття “кримінальний процес” ширше за змістом
- С. поняття “кримінальне судочинство” ширше за змістом
- Д. поняття “кримінальне провадження” ширше за змістом
7. ЧИ НАЛЕЖАТЬ ДО ДЖЕРЕЛ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ РІШЕННЯ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ:
- А. так, будь-яке рішення Верховного Суду України як найвищої гілки судової влади, є джерелом вітчизняного права, в тому числі і кримінального процесуального права
- В. до джерел кримінального процесуального права відносяться лише постанови Пленуму Верховного суду України
- С. до джерел кримінального процесуального права є не тільки постанови Пленуму Верховного Суду України, а і його рішення про застосування законодавства за наслідками узагальнення судової практики
- Д. рішення Верховного Суду ні в якому разі не може виступати джерелом кримінального процесуального права – воно може лише тлумачити порядок застосування нижчими судами норм чинного кримінального процесуального законодавства
8. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО – ЦЕ
- А. сукупність правових норм, які регулюють суспільні відносини, що виникають в процесі публічного управління, економічної, соціально – культурною та адміністративно політичної сфери життя.
- В. сукупність правових норм, які регулюють найважливіші суспільні відносини.
- С. сукупність норм, що регулюють відносини, які виникають у процесі публічного управління.
- Д. сукупність правових норм, які забезпечують реалізацію, та організацію єдиних суспільні відносини, що виникають в процесі життєдіяльності.
9. ЗАГАЛЬНИМИ МЕТОДАМИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА Є:
- А. диспозитивний та імперативний.
- В. спеціальний та імперативний.
- С. аналізу та перерозподілу.
- Д. субординації та координації.

10. СУБ'ЄКТИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА ПОДІЛЯЮТЬСЯ НА :
- A. індивідуальні та загальні.
 - B. індивідуальні та колективні .
 - C. загальні та спеціальні.
 - D. індивідуальні та групові.
11. ДЖЕРЕЛА АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА – ЦЕ
- A. різноманітні закони і підзаконні акти, що містять як матеріальні так і процесуальні норми права.
 - B. форми зовнішнього вираження і закріплення норм адміністративного права.
 - C. історично визначені норми адміністративного права.
 - D. всі нормативно-правові акти за допомогою яких вивчається АП.
12. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО ЯК ГАЛУЗЬ ПРАВА – ЦЕ:
- A. система знань;
 - B. частина науки про право;
 - C. сукупність категорій та суджень;
 - D. система правових норм.
13. ЮРИДИЧНОЮ ОСОБОЮ Є:
- A. громадяни та організації;
 - B. особа, яка займається підприємницькою діяльністю;
 - C. організація, створена і зареєстрована у встановленому законом порядку, наділена цивільною правоздатністю та дієздатністю, яка може бути позивачем та відповідачем у суді;
 - D. об'єднання громадян.
14. ХТО Є УЧАСНИКАМИ ЦИВІЛЬНИХ ВІДНОСИН?
- A. фізичні та юридичні особи;
 - B. фізичні, юридичні особи та держава;
 - C. фізичні, юридичні особи, держава та територіальні громади;
 - D. фізичні, юридичні особи, держава Україна, Автономна Республіка Крим, територіальні громади, іноземні держави та інші суб'єкти публічного права.
15. СУБ'ЄКТАМИ ТРУДОВОГО ПРАВА Є:
- A. лише найманий працівник та власник або уповноважений ним орган;
 - B. трудовий колектив;
 - C. профспілковий орган підприємства;
 - D. усі вказані вище суб'єкти.
16. ЗАЛЕЖНО ВІД СПОСОБУ ВПЛИВУ НА ПОВЕДІНКУ ЛЮДЕЙ МОЖНА ВИЗНАЧИТИ ТАКІ МЕТОДИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ У ТРУДОВОМУ ПРАВІ:
- A. державно-нормативний і локальний;
 - B. нормативний і договірний;
 - C. імперативний і локальний;
 - D. загальні та спеціальні.

17. ЗА ЗАГАЛЬНИМ ПРАВИЛОМ ПРАВОСУБ'ЄКТНІСТЬ ПРАЦІВНИКІВ ВИНΙΚАЄ:
- A. з моменту народження;
 - B. з досягненням 12-ти річного віку;
 - C. з досягненням 16-ти річного віку;
 - D. з досягненням 18-ти річного віку.
18. МАТЕРІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПРАЦІВНИКІВ РЕГУЛЮЄТЬСЯ:
- A. Кодексом Законів про Працю;
 - B. Законом України "Про визначення розміру збитків, завданих підприємству, установі, організації розкраданням, знищенням (псуванням), недостачею або втратою дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння та валютних цінностей";
 - C. типовим договором про колективну (бригадну) матеріальну відповідальність, затв. Наказом Мін.- ва праці України;
 - D. усіма вказаними вище джерелами.
19. СІМЕЙНИЙ КОДЕКС ДАЄ ПОНЯТТЯ ШЛЮБУ ЯК:
- A. сімейного союзу жінки та чоловіка, зареєстрованому у державному органі реєстрації актів цивільного стану;
 - B. сімейному союзу жінки та чоловіка, що спільно проживають;
 - C. кровний зв'язок усіх членів родини;
 - D. всі варіанти відповіді невірні.
20. ДО СПОСОБІВ ЗАХИСТУ СІМЕЙНИХ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ НЕ НАЛЕЖИТЬ:
- A. встановлення правовідношення;
 - B. примусове виконання добровільно не виконаного обов'язку;
 - C. припинення дій, які порушують сімейні права;
 - D. виселення із житлового приміщення чоловіка (дружини), що порушують правила співжиття;
21. РІЗНИЦЯ У ВІЦІ МІЖ ОСОБАМИ, ЩО УКЛАДАЮТЬ ШЛЮБ:
- A. не має перевищувати 10 років;
 - B. не має перевищувати 15 років;
 - C. не має перевищувати 30 років
 - D. не обмежується;
22. ПІДСТАВОЮ ДЛЯ ВИЗНАННЯ ШЛЮБУ НЕУКЛАДЕНИМ Є:
- A. порушення процедури реєстрації шлюбу органом РАЦС;
 - B. відсутність одного з наречених в момент реєстрації шлюбу;
 - C. недієздатність одного з подружжя в момент реєстрації шлюбу;
 - D. перебування одного з подружжя в момент реєстрації шлюбу у стані алкогольного або наркотичного сп'яніння
23. РОЗІРВАТИ ШЛЮБ В УКРАЇНІ ВПРАВИ:
- A. сільська рада;
 - B. райдержадміністрація;
 - C. відділ РАЦС;
 - D. прокурор;

24. КОНСУЛЬСЬКІ ШЛЮБИ :

- A. шлюби між іноземними громадянами, зареєстровані в Україні у посольствах або консульствах іноземних держав;
- B. шлюби між особами без громадянства, зареєстровані в Україні у посольствах або консульствах іноземних держав;
- C. шлюби між представниками консульських установ;
- D. шлюби між громадянами України, зареєстровані в посольствах або консульствах іноземних держав.

25. ПРИЙОМНА СІМ'Я – ЦЕ:

- A. сім'я, яка добровільно взяла на виховання та спільне проживання від двох до чотирьох дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування;
- B. сім'я, яка добровільно взяла на виховання та спільне проживання від одного до чотирьох дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування;
- C. сім'я, яка добровільно взяла на виховання та спільне проживання від п'яти до десяти дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування;
- D. сім'я, що здійснює виховання дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, без юридичного оформлення;

26. СУКУПНІСТЬ УСІХ ВИДІВ ЖИТЛА ПРИВАТНОЇ, ДЕРЖАВНОЇ ТА КООПЕРАТИВНОЇ ВЛАСНОСТІ ЦЕ:

- A. житловий фонд;
- B. фінансовий фонд;
- C. будівельний фонд;
- D. фонд нерухомості.

27. КОЖНОГО РОКУ БЮДЖЕТ ДЕРЖАВИ ЗАТВЕРДЖУЄТЬСЯ:

- A. Кабінетом Міністрів України;
- B. Верховною Радою України;
- C. головою родини;
- D. Президентом України.

28. СИСТЕМА ЮРИДИЧНИХ ПРИНЦИПІВ І НОРМ ДОГОВІРНОГО І ЗВИЧАЄВОГО ХАРАКТЕРУ, ЯКІ ВИНИКАЮТЬ У РЕЗУЛЬТАТІ ПОГОДЖЕННЯ МІЖ ДЕРЖАВОЮ ТА ІНШИМИ СУБ'ЄКТАМИ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА І РЕГУЛЮЄ ВІДНОСИНИ З МЕТОЮ МИРНОГО СПІВІСНУВАННЯ ЦЕ :

- A. Господарське право;
- B. Міжнародне право;
- C. Адміністративне право;
- D. Цивільне право.

29. ОБ'ЄКТОМ МІЖНАРОДНОГО ПУБЛІЧНОГО ПРАВА Є:

- A. будь-які міжнародні відносини.
- B. міжнародні міжвладні відносини держав.
- C. внутрішньодержавні відносини.

- D. міжнародні відносини між державами та міжнародними міжурядовими організаціями.
30. ОСНОВНІ ФУНКЦІЇ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА:
- A. координуюча, регулююча, забезпечувальна, охоронна;
 - B. розподільча, контрольна, регулююча, стабілізуюча;
 - C. регулююча, забезпечувальна, охоронна;
 - D. стабілізуюча, координуюча, охоронна.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

1. Юридична наука та її система.
2. Місце теорії держави і права в сучасній юриспруденції.
3. Теорія держави і права в системі суспільних та юридичних наук.
4. Предмет теорії держави і права.
5. Функції теорії держави і права.
6. Метод і методологія теорії держави і права.
7. Компаративістика як сучасний напрям юридичної науки.
8. Влада і соціальні норми у первісному суспільстві.
9. Основні теорії походження держави.
10. Загальні закономірності виникнення держави.
11. Форми виникнення держави у народів світу.
12. Виникнення права. Мононорми первісного суспільства і право.
13. Сутність держави.
14. Держава, його признаки та атрибути.
15. Державна влада: поняття, властивості, методи здійснення.
16. Функції держави. Форми здійснення функцій держави.
17. Типологія держав.
18. Співвідношення і взаємозв'язок держави і права.
19. Форма держави: поняття і структура.
20. Форма правління.
21. Форма державного устрою.
22. Форма державного режиму.
23. Механізм держави, його структура і принципи.
24. Розподіл влади в державі. Гілки державної влади.
25. Державні органи влади в Україні.
26. Громадянське суспільство: поняття, ознаки, структура.
27. Правова держава: поняття, ознаки.
28. Історія ідеї правової держави.
29. Правова і соціальна держава.
30. Головні напрямки формування громадянського суспільства і правової держави в Україні.
31. Поняття і структура політичної системи держави.
32. Сучасні підходи до розуміння права.

33. Теорія природного права.
34. Нормативний підхід до розуміння права.
35. Соціологічний підхід до розуміння права.
36. Психологічна теорія права. Історична теорія права.
37. Інтегративний підхід до розуміння права.
38. Поняття та ознаки права.
39. Функції права.
40. Принципи права.
41. Джерела (форми) права: поняття і види.
42. Правові акти, їх види і співвідношення.
43. Нормативно-правові акти і їх види і співвідношення.
44. Закони: поняття, ознаки, види.
45. Підзаконні нормативно-правові акти: поняття, ознаки, види.
46. Дія нормативно-правових актів у часі, просторі, та за колом осіб.
47. Правові аксіоми, презумпції і фікції.
48. Юридичні колізії: поняття, види, подолання та усунення.
49. Юридична техніка.
50. Юридична термінологія: поняття, класифікація.
51. Специфіка юридичних термінів.
52. Соціальні норми: поняття, ознаки, види, співвідношення.
53. Норми права в системі соціальних норм.
54. Єдність і відмінність права і моралі.
55. Норма права: поняття, ознаки.
56. Структура норми права.
57. Класифікація норм права.
58. Способи викладення норм права. Співвідношення норми права і статті нормативно-правового акту.
59. Правова система суспільства і система права, їх співвідношення.
60. Система права: поняття, ознаки, структурі елементи.
61. Галузі і інститути права.
62. Загальна характеристика основних галузей права України.
63. Об'єктивне і суб'єктивне право.
64. Публічне і приватне право.
65. Матеріальне і процесуальне право.
66. Правоутворення і правотворчість
67. Принципи правотворчості
68. Види правотворчості
69. Законодавчий процес і його стадії
70. Систематизація нормативно-правових актів

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Базова

1. Карпунов В.М., Загоруй І.С., Сікілінда О.І. Правознавство: Навч. посіб.— Луганськ, 2006. — 712с.
2. Керецман В.Ю., Семерак О.С. Правознавство: Навч. посіб. — К.: Атіка, 2002. — 400с.
3. Правознавство: Навч. посіб. / заг. ред. С.М. Тимченко, Т.О. Коломоєць. — К. : Істина, 2007. — 480с.
4. Правознавство: Навч. посібник / за ред. Р.І. Кондратьєва. — К.: Видавничий Дім "Ін Юре", 2008. — 488с.
5. Правознавство : навч. посіб. / С. В. Дрожжина [та ін.] ; за ред. С. В. Дрожжиної. - К. : Знання, 2010. - 350 с.
6. Правознавство: Підручник / відп. ред. О.В. Дзера. — К. : Юрінком Інтер, 2008. — 848с.
7. Правознавство: Підручник / за ред. В.В. Копейчикова. — К.: Юрінком Інтер, 2002. — 736с.
8. Правознавство: Підручник / за ред. В.Ф. Опришка, Ф.П. Шульженка. — К.: КНЕУ, 2003. — 767с.
9. Рубан В.В. Правознавство. 250 задач з трудового права: [посібник]. — Х.: Основа, 2007. — 112с.
10. Шульга П.В. Основи правознавства. Навч. посібник. — К.: Атіка. - 2011.- 424 с.

Додаткова література

1. Адміністративне право України: Підручник / за ред. Т.О. Коломоєць. — К.: Істина, 2009. — 475с.
2. Галянтич М.К. Житлове право України: Навч. посібник. — К.: Юрінком Інтер, 2007. — 498с.
3. Екологічне право України. Академічний курс: Підручник / заг. ред. Ю.С. Шемшученко. — К.: Юридична думка, 2008. — 720с.
4. Жмура І. М. Правознавство. Інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення : кредитно-модульна система орг. навч. процесу : для студ. всіх напрямів підготов. / І. М. Жмура ; Нац. ун-т вод. госп-ва та природокористування. - Рівне : НУВГП, 2010. - 354 с.
5. Земельне право України. Академічний курс: Підручник. — К.: Ін Юре, 2008. — 593с.
6. Зюнькін А.Г. Фінансове право: Навч. посібник. — К.: Персонал, 2008. — 561с.
7. Коментар до Конституції України. — К., 1996. — 377 с.

8. Коростей В. И. Хозяйственное право Украины: теория и практика. Общая часть : курс лекций / В. И. Коростей ; Донец. ун-т экономики и права. - Донецк : Юго-Восток, 2011. - 284 с.
9. Кримінальне право України. Загальна частина: Підручник / за ред. М. І. Мельника, В.А. Клименка. — К.: Атіка, 2008. — 375с.
10. Кримінальне право України. Загальна частина: Підручник / за ред. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. — К. : Юрінком Інтер, 2007. — 496с.
11. Курило М.П. Комерційне право : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М. П. Курило, В. М. Завальний, М. В. Завальний ; Сум. нац. аграр. ун-т. - Суми : Університетська книга, 2011. - 238 с.
12. Кухарев О. Є. Спадкове право України : навч.-практ. посіб. / Кухарев О. Є. - К. : "Правова єдність", всеукр. асоц. видавців, 2011. - 221 с.
13. Мацелик М.О. Фінансове право : навч. посіб. / М. О. Мацелик, Т. О. Мацелик, В. А. Пригоцький ; за ред. д-ра юрид. наук, проф. В. К. Шкарупи. - К. : Знання, 2011. - 816 с.
14. Осауленко О.І. Загальна теорія держави і права: Навч. посібник. — К.: Істина, 2007. — 336 с.
15. Правознавство : навч. посіб. - О. : ОРІДУ НАДУ, 2010. - 250 с.
16. Сімейне право України: Підручник / заг.ред. В.П. Мироненко. — К.: "Правова єдність", 2008. — 477с.
17. Теорія держави і права. Академічний курс: Підручник / за ред. О.В. Зайчука, Н.М. Оніщенко. — К.: Юрінком Інтер, 2006. — 688 с.
18. Трудове право України: Академічний курс: Підручник / за ред. П.Д. Пилипенка. — К.: Видавничий Дім "Ін Юре", 2007. — 536с.
19. Цивільне право України. Академічний курс: Підручник: У 2 т. / заг. ред. Я.М. Шевченко. — К.: Видавничий дім "Ін Юре", 2006. — Т.1: Загальна частина. — 696с.
20. Цивільне право України. Загальна частина / за ред. І.А. Бірюкова Ю.О. Заїки. — К.: КНТ, 2008. — 478с.
21. Чвалюк А. М. Правові основи формування державного бюджету України : [монографія] / А. М. Чвалюк ; Донец. ун-т економіки та права. - К. : КНТ, 2011. - 219 с.
22. Чушенко В.І., Заєць І.Я. Конституційне право України: Підручник. — К.: Ін Юре, 2007. — 485с.
23. Шляхтун П. П. Конституційне право України: Підручник. — К.: Освіта України, 2008. — 592с.

Нормативно-правові акти

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 року.
2. Сімейний кодекс України: Закон України від 10.01.2002 року.

3. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.03.2003 року // Офіційний вісник України. – 2003. – № 11.
4. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 р.
5. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року // Відомості Верховної Ради України. – 2003. - № 18. – Ст. 144.
6. Житловий кодекс Української РСР від 30 червня 1983 р. // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1983. – додаток до № 28. – Ст. 573.
7. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001р. // Урядовий кур'єр. – 2001. – 15 листопада.
8. Кодекс законів про працю України: за станом на 15 квітня 2006 р. — Офіц. вид. — К.: Атіка, 2006. — 104 с.
9. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. // Відомості Верховної Ради. – 2001. – № 25-26.- Ст.131.
10. Кримінально-процесуальний кодекс України від 30.04.2012 р.
11. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984р. // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1984. - Додаток до N 51. - Ст.1122 (ст. 265).
12. Митний кодекс України від 11 липня 2002 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. - № 38-39. – Ст. 288.
13. Про адвокатуру: Закон України (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 9. — Ст. 62.
14. Про громадянство України: Закон України (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України.-2001.- № 13.- Ст. 65.
15. Про прокуратуру: Закон України (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 53. — Ст. 793.
16. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17 березня 2011 р. № 3166-VI // Офіційний вісник України. – 2011. – № 27. – ст. 1123.

14. Інформаційні ресурси

1. <http://portal.rada.gov.ua> - Офіційний веб-сайт Верховної Ради України.
2. <http://kmu.gov.ua> - Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України.
3. <http://ccu.gov.ua> - Офіційний веб-сайт Конституційного Суду України.
4. <http://president.gov.ua> - Офіційний веб-сайт Президента України.
5. <http://www.nau.ua> - Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)».
6. <http://www.osvita.org.ua/> - Освітній портал
7. <http://student.pp.ua/load> - Студентський портал України
8. <http://studrada.com.ua/libonline> - Центральний юридичний портал України